

AUKŠTAITIŠKAS *formatas*

ŽURNALAS UTENAI, ANYKŠČIAMS, MOLĖTAMS IR ...

Af

Nr.2(95)
2023

12 Šunis myli labiau nei katinus

15 Profesorius neduotų durniui kelio

29 Dvaro svečius pasitinka pono
arklininko anūkas

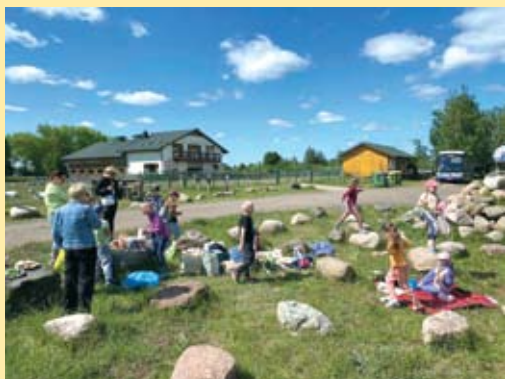
KAINA 2 EUR

Kaimo džiaugsmi laukia Jūsų Anykščiuose!

**Apsilankyk gyvajame muziejuje. Mėgaukis laisvalaikiu su šeima.
Svėsk gimtadienius bei įmonės šventes kaime...**

Kviečiame pasivaikščioti po ūkio teritoriją ir susipažinti su jo gyventojais, kurie kiekvieną dieną leidžia jiems įprastu gyvenimo ritmu. Pažvelkite ir susipažinkite su triušiais, avimis, ožkomis, karvėmis, arkliais, vištomis, žąsimis ir kitais ūkio gyvūnais, patirdami tikrus kaimo teikiamus džiaugsmus.

Apsilankymo trukmė neribota. Kaina vaikams iki 16 m. - 3,00 Eur;
suaugusiems - 4,00 Eur.

Ūkio sodyboje siūlomos įvairios edukacinės programos.

Adresas:

Anykščių rajonas, Šeimyniškių kaimas, Kavarsko g. 5

(šalia kartodromo, iš Anykščių išvažiuojant Kavarsko kryptimi).

Tel.+370-687-81480

<https://www.facebook.com/kaimodziaugsmi/>

Esu kaip po dangčiu. Tam-siu ir aprūdijusiu, kuriuo nakčiai užremdavo vištidės duris. Raibosios bei kanapėtosios jau tupėdavo ant laktos, sugintos vakarop tįstančio didžiosios kriaušės šešėlio. Lapės tais pradingusiais laikais į mūsų pagirį užklysdavo tik iš pasakų knygų – gudrios, klastingos ir nuostabiai gražios. Bet saugotis kažkodėl reikėjo.

Kartais man atrodo, kad pavojus glūdėjo aušros pažado beprotybėje.

Iš balzganų ūkanų nyrantys namų, medžių ir akmenų kontūrai, raudonuojantis dangaus pakraštys virš pienu garuojančios upės, bundančių paukščių balsai, gysločių saujos pilnos rasos lašų, žemuogių raudonis pievoj – ar jas nokino mėnulis? Auštanti diena, kaip užgimstanti kitokio ir, be abejo, geresnio bei tobulesnio būvio viltis, galėjo išvesti iš proto ne tik žmones. Negudrų namų paukštį gal taip pat. Pasaulio pažadai vėrėsi dienos brėkšmo beprotybėje kaip lelijos ar Rytų lotoso žiedai – draugiški, saugūs, kviečiantys nebijoti, uostyti, lytėti, pažinti. Malšino budrumą. Viskas buvo įmanoma, įveikiama, pakeliama. Reikėjo tik žengti.

Išeitų, nuo šviesos saugome vištas? Tavo akys net susiaurėja nuo neslepamos ironijos – štai kur hamletiškas klausimas.

Dabar tikrai uždusiu. Žmogus manyje sumažėja iki aguonos grūdo, sukūkčioja. Kaip gali taip nesuprasti, kad šviesa gali kelti baimę? Nors meldžiamės, kad ji šviestų amžinai, tačiau net instinkto lygmeniu bijome.

Pagarbiai
Gražina Šmigelskienė

AUKŠTAITIŠKAS formatas

2023 Nr. 2 (95)

Ketvirtinis žurnalas

- Leidėjas – UAB „Anykštos redakcija“. ISSN 1822-8615
- Adresas: Vilniaus g. 29, LT-29145 Anykščiai
- Tel.: (8-381) 59 474, (8-381) 59 458, el. p. anyksta@anyksta.lt.
- Tiražas 3000 egz.
- Žurnalas eina nuo 2007 lapkričio mėn.
- Spausdino UAB „Lietuvos ryto spaustuvė“.

Vyriausioji redaktorė Gražina Šmigelskienė (8-687) 25892.

Redaktorės pavaduotojas Rytis Kulbokas (8-679) 14241.

Žurnalistai ir bendradarbiai: Robertas Aleksiejūnas (8-671) 76995, Vytautas Bagdonas, Alvydas Balanda, Lina Dapkienė, Daiva Goštautaitė - Oškeliūnienė, Raimondas Guobis, Jonas Junevičius, Tautvydas Kontrimavičius, Jolanta Matkevičienė, Sigita Pivorienė (8-623) 71239, Elvyra Sabalytė, Austėja Šmigelskaitė, Vidmantas Šmigelskas (8-618) 25835, Rimantas Vanagas, Skaistė Vasiliauskaitė - Dančėnienė.

Kalbos redaktorė Lina Dapkienė.

Projektų vadovė Monika Leonavičienė.

Dizaineris Kęstutis Vasilūnas.

Viršelio nuotraukoje: Aušrinė Jundulaitė ir jos barzdotoji agama Dédé

(asmeninio albumo nuotrauka).

Už reklamos turinį redakcija neatsako. Rankraščiai negrąžinami. Perspausdinti publikacijos arba jų dalį

galima tik gavus raštišką redakcijos sutikimą.

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas projektą „Atgimstantys dvarai“ remia 5500 eurų.

t u r i n y s

...tema.....2psl...

Egzotiškas driežas atkeliauja ir į šeiminkų lovą

...be...diktofono.....5psl...

Pirmininkas su krepšiu vogtų kolūkio bulvių

...iš...pirmų...lūpų.....5psl...

Dantų protezai – ir nemokamai

...politika.....8psl...

Regiono rinkėjai nuskriaudė socdemus

...politika.....10psl...

Du rajonus jau nuskaidrino

...situacija.....11psl...

Neturėsime, ką reitinguoti...

...situacija.....12psl...

Šūnis myli labiau nei katinus

...laisvės...karta.....15psl...

Profesorius neduotų durniui kelio

...patirtys.....19psl...

Šimtmetį švęs, jei susirinks visi draugai

...atodangos.....22psl...

Projekto STRUVE rezultatas - Storių pažintinis takas

...dvarai.....24psl...

Antalinos dvaro atgimimo dar teks palaukti

...dvarai.....29psl...

Dvaro svečius pasitinka pono arklininko anūkas

...Aukštaitijos...kodas.....38psl...

Moliniai rykai – kas tai?

...kokteilis.....39psl...

13 klausimų Kęstučiui Jacunskui

Egzotiškas driežas atkeliauja ir į šeiminkų lovą

Iš Kauno kilusios ir Anykščiuose gyvenančios Aušrinės Jundulaitės namuose laukia ne šuo ar katė, o... egzotiškas driežas, barzdotoji agama, vardu Dédé.

Mergina su „Anykštos“ skaitytojais mielai pasidalijo neįprasto augintinio priežiūros ypatumais bei tikino, kad šis driežas – toks pat meilus ir protingas, kaip ir įprasti šiltakraujai keturkojai.

... Sigita Pivorienė >

► Aušrinė Jundulaitė tikino, kad barzdotoji agama yra labai draugiškas ir socialus gyvūnas – tarsi šiltakraujis šuo.

Įsigytą įrangą teko grąžinti

„Iš tikrųjų šį gyvūną turėti buvo ne mano noras, o draugo, – kaip agama atsirado namuose, prisiminė pašnekovė. – Ji iš egzotinių gyvūnų atrodė patraukliausia. Mes apie ją nieko nežinojome, tik atsiminėm, kad matėme Kaune, „Megoje“. Taip

ir užsikabinome. Mano draugas buvo labai užsidegęs ir norėjo kuo greičiau nusipirkti visą įrangą. Tą darėme visiškai nepasidomėję agamų auginimu. Nuvykę į Kaune esančią gyvūnų parduotuvę, matėme, kaip viename terariume gyvena trys agamos. Jos niekada nejudėdavo, buvo lyg statulos. O paprastai labai stebi, reaguoja

į aplinką – mūsiškis, kai einu per kambarį, visuomet galvą paskui mane suka. Tad ten įsigijome visą „reikalingą“ įrangą, kurią po to, ko gero visą, grąžinome.“

A. Jundulaitė stebėjosi, kad gerai žinomo gyvūnų ir jų prekių prekybos tinklo Lietuvoje darbuotojai neturi jokių žinių apie agamas, nors jas patys parduoda.

„Mums įdėjo olą, kaip paskui sužinojome – mažiukams driežas jokiū būdu dėti jos negalima, nes jie įpras ten būti ir niekada neišlįs. Įdėjo kedro medienos drožlių, kurias driežas ragaus ir numirs. Agamoms reikia dviejų lempų: vienos UVB spindulių, o kitos – šildomosios, kad temperatūra būtų panaši kaip dykumoje. Mums parduotuvėje davė raudonųjų spindulių lempą, kuri jiems rodo, kad visą laiką yra naktis. Tad mes į terariumą dedame UVB – saulės spindulių – lempą ir kitokią lempą, kuri jiems rodo naktį, ir tuomet gyvūnai nebesupranta, kas vyksta, nes tuo pat metu yra ir diena, ir naktis“, – apie gyvūnų pardavėjų neišmanymą pasakojo mergina.

Paklausta, kaip vis tik sužinojo, kad įsigyta įranga yra netinkama, A. Jundulaitė sakė: „Iš mūsų veisėjos. Ji ėmė klausinėti, kokią įrangą turime. Pasirodo, nuo pirmo žingsnio viską darėme blogai, todėl viską nusipirkome iš jų, nes, kaip dabar matome, Lietuvoje nėra kur nusipirkti tinkamos įrangos agamos terariumui. Iš jos ir apie gyvą maistą sužinojome, nes gyvūnų parduotuvėje mums davė sauso maisto, skirto vėžliams. Pasirodo, pirmaisiais gyvenimo metais agamų racioną turi sudaryti 90 proc. baltymų – kitaip tariant, gyvo maisto. Tie veisėjai yra tikrai rimti, parašę daug straipsnių apie agamų laikymą, bendradarbiaujantys ir su kitų šalių veisėjais.“

A. Jundulaitė sakė, kad, namo parsivežus naują augintinį, šis, būdamas vienas, atsisakė būti: „Veisėja pasakė, kad kartais taip būna, nes šie gyvūnai nejučia konkurencijos – nejučia baimės, instinkto išgyventi. Todėl nupirkome ir antrą.“

Tačiau šios rūšies gyvūnai turi gyventi atskiruose terariumuose, nes, pasak pašnekovės, viename jie gali gyventi, tik kai dauginasi, kitu atveju agamos pykstasi.

„Iš pradžių turėjome patelę, kurią

► Dėdė, pasak jo šeimininkės Aušrinės Jundulaitės, labai nemėgsta naujovių savo „namuose“ – įdėjus naują dekoraciją, šis supyksta ir pajuodoja.

pavadino Bulka, o dabar turim berniuką, kurio vardas Dėdė. Bulka dėl fiziologinių pakitimų numirė – žarnyne susidarė augliukas, per kurį sutriko virškinimas... Dar galvojome imti pitoną, bet apsiribojome agama“, – sakė A. Jundulaitė.

Supykęs pajuodoja

Auga agamos nuo 40 iki 60 centimetrų. A. Jundulaitės Dėdė, sulaukęs dvejų metų, yra jau virš 50 cm. Laukinėje gamtoje, pasak egzotinio gyvūno šeimininkės, jie gyvena apie 7-8 metus, o labai geromis sąlygomis, kur nėra streso, badavimo, priešų – 8-10 metų.

„Įsipareigojimas ilgam! Iš tiesų tai – labai draugiški, socialūs gyvūnai: galima sakyti, šaltakraujai šuniukai. Jei su jais pakankamai bendrauji, skiri dėmesio bent po pusvalandį per dieną, jie ir savo vardą atsimena, atbėga, kai pašauki. Esu girdėjusi, kad vaikai juos kaip lėles rūbeliais rengia ir jos tam visai nesipriešina“, – apie neįprastą augintinį kalbėjo A. Jundulaitė ir daugiau papasakojo apie jo elgesį: – Labai įdomu Dėdę stebėti. Pavyzdžiui, kai agamos dominuoja, bando parodyti, kad yra vadas, jų oda pakeičia spalvą į visiškai juodą, jos staigiu judesiu judina galvą aukštyn žemyn, išsiučia, pakelia barzdą, išsižioja. Tai reiškia, kad nelįsk prie manęs, esu didelis, piktas. Kartais savo dominavimą rodo ir stipriu trankymu per smėlį su letena. O jei pasiduoda, jie daro labai panašų judesį į mūsų: mojuoja „rankyte“.

Pasiteiravus, ar supykęs augintinis nepuola šeimininkų, A. Jundulaitė sakė: „Dėdė mūsų nepuola. Jei matau, kad jis piktas, prieinu, paglostau, pakalbinu ir jis apsiramina. Kanda nebent netyčia. Neseniai buvo „užsidepresavęs“ ir ilgai neėdė, todėl per prievartą maitinome. Pajutęs, kad burnoje yra maistas, jis labai staigiai užsičiaupia ir ne kartą mano piršto galiukas yra likęs jo burnoje – taip tą galiuką ir nukanda... Jų dantukai yra labai aštrūs, jie mažiukai ir jų labai daug.“

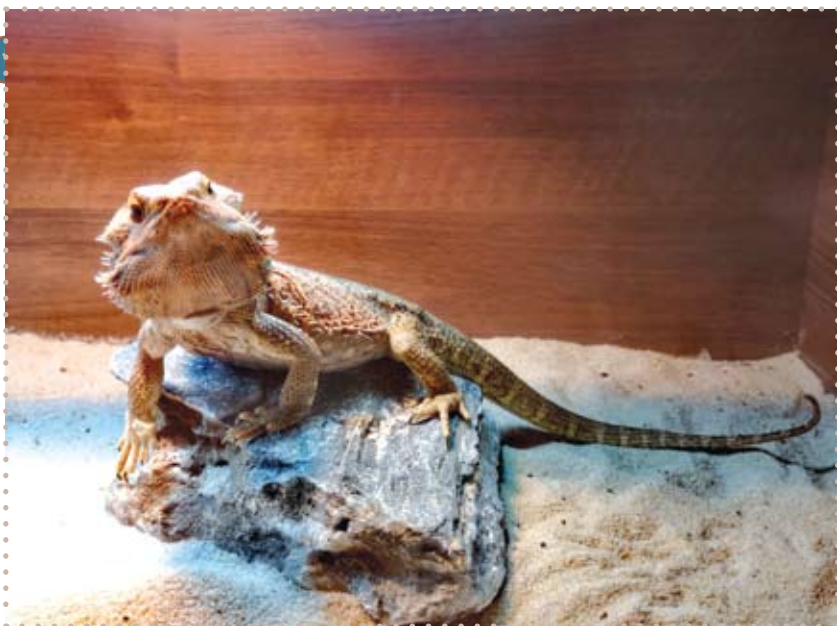
Nemėgsta naujovių

Prie kiekvieno naujo dalyko agamas reikia pratinti – gyvūnai naujovėms priešinasi.

„Prie smėlio, dekoracijų... Mūsų driežas turi akmenį – plastikinę kaukolę ir du medžius. Neseniai nupirkau jam naują medį ir jis dėl to labai supyko: kai įdėjau tą medį, jis visas juodas pasidarė. O dabar matau, kad jau viskas gerai, jis lipa ant to medžio“, – apie konservatyvias agamas kalbėjo A. Jundulaitė. – Kai šie gyvūnai būna mažiukai, jiems į terariumą negalima pilti daug smėlio. Pirmiausia reikia,

► Agamos yra labai draugiški ir socialūs gyvūnai - tarsi šaltakraujai šuniukai.

kad jie naujoje aplinkoje apsiprastų. Po to pilti smėlį po truputį, nes jie jį suėda – kaip vištos. Reikia pradėti nuo pusės arbatinio šaukštelio, kol jis supranta, kad nieko gero tas smėlis. Tuomet dedi smėlį tol, kol terariumas užsipildo. Jei iš karto būtų daug smėlio, jie jo prisivalgytų ir jis užkimštų organizmą. Smėlis taip pat tinka ne bet koks, o toks, kuris nebūtų molio pagrindu, nes molis jų virškinamajame trakte susidaro į guzelius ir gyvūnas miršta.“

Kai agamos tik išsirta iš kiaušinių, jas, pasak A. Jundulaitės, prižiūrėti reikia kaip tikrus kūdikius: maitinti kas 2-3 valandas skirtingu maistu (svirpliais, skėriais, zoofobais, bronzinuko lervomis, tarakonais), žiūrėti, kad tas maistas būtų minkštas ir gyvas.

„Agamos mėgsta ir įvairią žolytę. Jos labai reaguoja į žalią spalvą. Tai yra dykumų gyvūnai ir, pamatę žalią spalvą, mano, kad tai – augalas. Bet kokį žalios spalvos daiktą jie čiups ir valgys“, – pastebėjo pašnekovė.

O ar nėra problemos Anykščiuose rasti gyvo maisto – juk čia egzotinių gyvūnų augintojų nėra daug?

„Iš tiesų, Anykščiuose mes jo neturime. Anksčiau gyvenome Kaune, kur mūsų agamų auginimas ir prasidėjo. Tad ir dabar iš Kauno maistą atsivežame. Gyvam maistui taip pat reikia maisto: obuoliukų, morkyčių, avižų... Nusiperkame jo daugiau, o rudenį prisigaudome žiogų. Mano draugas visą jų gaudymo taktiką turi. Galvojome auginti svirplius, bet jiems irgi reikia tam tikrų sąlygų. Tektų visą

gyvenimą paskirti tik gyvūniukams“, – kalbėjo Aušrinė.

Miega dvylika valandų

A. Jundulaitė džiaugėsi, kad agamos, atvirkščiai nei šunys ar katės, ir naktimis jokių problemų nekelia – eina miegoti ir keliasi ypač tiksliai laiku.

„Agamoms reikalingos specialios lempos, terariume turi būti apie 40 laipsnių šiluma, šildomas kilimėlis po pilvuku, nes jei pilvukas nebus sušilęs, blogai virškims.

Įdomu tai, kad šie driežai turi režimą – jie tuo pačiu metu ir keliasi, ir miega. Driežui reikia miegoti nuo 10 iki 12 valandų. Esame nusipirkę laiko rėlę, kuri automatiškai junginėja šviesą pas driežą. Tai mūsų Dėdė keliasi 8.20, o eina miegoti 20.20. Kai lempa išsijungia, jis susiranda vietą, kur jam patogiu miegoti ir viskas, jis miega iki tol, kol užsidega lempos“, – pasakojo agamos šeimininkė.

Na, o kaip aplinkiniai, atvykę į svečius, reaguoja į tokį neįprastą augintinį?

„Reakcija labai įvairi. Mano sūnėnui driežas labai patinka – jis jį nori paglostyti, paimti, o mano sesei net per stiklą į jį šlykštu žiūrėti. Kitiems, būna, gražu pažiūrėti, bet paliesti nenori, treti ir paimti, ir pačiupinėti paprašo. O mes jį ir į lovą pasiimame: pasidedu ant pilvo, jam žmogaus temperatūra pats tas – jis tupi, dairoosi. Kartais pasitupdau jį ant kelių ir taip kartu televizorių žiūrime“, – apie barzdotąją agamą Dėdę pasakojo Aušrinė Jundulaitė.

prospektas

Kodėl žmonės renkasi auginti egzotinius gyvūnus?

Žygmantas Obelevičius, entomologas, traupietis (Anykščių r.):

„Manau, viena iš priežasčių, kodėl žmonės renkasi auginti egzotinius gyvūnus, yra ta, kad jie egzotiniai: mūsų gamtoje mes jų nesutiksime, todėl jie mums yra įdomesni. Be to, dažnai tokie gyvūnai neužima daug vietos, o ir nereikalauja daug dėmesio, todėl tokių augintinių galima turėti ne vieną. Kitus tokie gyvūnai gali traukti, nes dalis jų yra pavojingi, pvz., nuodingi skorpionai ar skaudžiai įkasti galintys vorai paukštėdos – juk tokie augintiniai yra tikrai „kietesni“ nei žiurkėnai. Ir pats auginu egzotinių gyvūnų, šiuo metu turiu vorą, aksolotlį, gekoną. Egzotinius gyvūnus auginu apie 15 metų. Beje, pats pirmas mano egzotinis gyvūnas – voras – dar vis gyvas.“

Rita Pumputė, Salako bendruomenės „Salakas“ (Zarasų r.) pirmininkė:

„Sunku pasakyti, aš juos nelabai mėgstu. Galbūt dėl to, kad tie žmonės mėgsta egzotiškus dalykus, turinčius išskirtinesnes savybes.

Tie gyvūnai – šaltakraujai, bet vis tiek turi tą šilumą, kurios negaliu suprasti. Man nei varlės, nei gyvatės, nei driežai nėra tie gyvūnai, kuriuos galėčiau laikyti namuose. Nepriimtinas ir jų maitinimo būdas – juk jie visokias pelytes, vabzdžiukus ėda, šaldymo kameroje juos reikia laikyti. Pati turiu du katinus ir du šunis – tokių gyvūnų augintojus suprantu.“

Jūratė Sveikauskienė, Ignalinos rajono Vidiškių gimnazijos direktorė:

„Matyt, čia – kažkokie originalūs žmonės, kuriems įprasti dalykai – tokie, kurie patinka visiems, – nebūdingi. Jie ieško kažkokių išskirtinių pojūčių ir jiems patinka išskirtiniai daiktai, dalykai, gyvūnai. Mano galva, tai parodo žmogaus individualumą, kažkokį išskirtinį bruožą. Nelabai suprantu tokius žmonių pasirinkimus, bet manau, kad tai – dėl jų išskirtinumo. Pati niekada gyvenime nesutikčiau auginti, sakykime, gyvatę. Nuoširdžiai stebiuosi žmonėmis, kurie gyvates augina, net įsigudrina aligatorių laikyti.“

Pirmininkas su krepšiu vogtų kolūkio bulvių

... Vidmantas Šmigelskas ➤

Dalies Lietuvos savivaldybių Tarybų nariai per ketverius praėjusius kadencijos metus susigeneravo dešimtį kitą tūkstančių valdiškų pinigų. Atlikę didžiai sudėtingus matematikos veiksmus, gausime rezultata, kad vidutinis statistinis Tarybos narys iš valstybės nepavogė net tiek, kiek pensijos gauna statistinė babūnė iš Melagėnų.

Kolūkiuose buvo įprasta, kad ką iš jų išsineši, yra ne vagystė, o natūrinis priedas prie algos. Visi žinojo, kam koks priedas priklauso – laukininkystės darbininkė galėjo vogti krepšį bulvių, brigadininkas – maišą, pirmininkas – sunkvežimį. Pirmininkas su krepšiu bulvių būtų užjuoktas, o kolūkietis, pavogęs sunkvežimį, – pasodintas. Nelaukiant pavasario. Ir ne į bulves.

Žurnalisto Andriaus Tapino akcija „Skaidrinam“ atskleidė, kad užaugo nauja kolūkiečių karta. Iš valstybės imti galima, nes „nu juk visi gi ima“. Gyvenau kolūkio laikais, esu sugedęs, todėl man ne vogimas iš esmės yra baisus, o faktai, kas vagia ir kaip vagia.

Buvęs Utenos rajono savivaldybės meras, socialdemokratas Alvydas Katinas, nusipirkęs siurblių-šluotą „Makita“, kaip „Tarybos nariams numatytą transporto išlaidų kompensavimo priemonę“, atrodo tipiškai katiniškai. Ir prekinis ženklas neprastas, ir nesąmonė nekvestionuojama. Net jeigu tu ir Katinas, o šluota ne šiaip šluota, bet net šluota-siurblys, – skristi ja pas rinkėjus yra kebloka.

A. Katinas ir nebandė maivyti, kad jis idealistas, kurio siekis visiems ir kiekvienam padovanoti po naują sąžinę ir dar sau pasilikti visai kadencijai skirtą sąžinių kompleksą.

Juokingesni senojo A. Katino jaunieji oponentai. Naujasis Utenos rajono savivaldybės meras Marijus Kaukėnas ir naujasis savivaldybės administracijos direktorius Paulius Čyvas į rajono valdžią ėjo mojuodami skaidrumu, kuris toks tyras, kad jo tarytum ir nėra. O pasirodo, per karantiną jie valdišką kurą pylėsi kaip normalūs kolūkiečiai.

A. Tapinas savo tekstuose mėgsta kilometrus matuoti Utenos – Užpalių ruožais, tad perfrazuojant „Laivės TV“ kūrėją, P. Čyvas už savo 3726 eurus kurui karantino metais turėjo koronavirusu užkrėsti kiekvieną Užpalių gyventoją asmeniškai.

Nežinau, kas blogiau, ar A. Katinas ant siurblio-šluotos, skrendantis į Užpalius, ar karantininis P. Čyvas tavo kieme.

Apie Ignalinos politikus kalbėti be keiksmazodžių klaviatūra nesiverčia. Akivaizdu, kad visi arba beveik visi šios savivaldybės Tarybos nariai, net tuometinis meras socialdemokratas Justas Rasikas ir jo pavaduotojas Juozas Rokas, į savivaldybę nešė svetimus kuro čekius. Įsivaizduoju, kaip baigiantis ketvirčiams jie rausė degalinių šiukšliadėžes, o jose juk ne tik kvitai, bet ir maisto atliekos: mėsainių liekanos, gyvenimo kryžkelėje pasiklydusios dešrelės. Iki šiol benamiai Ignalinos šunys, pamatę deputatus, šiepia nasrus – keturkojai žino, kad tie gražūs ponai tik apsimeta ponais, bet realiai yra patys aršiausi jų konkurentai. Rinkėjus gali apgauti, bet Ignalinos šunų neapgausi. Žinau, man jie patys pasakojo.

Aišku, dėl šiukšliadėžių, deputatų ir šunų aš fantazuju. Nerinko patys Ignalinos politikai kvitų, degalinių operatoriai pasirūpino. Nors gal geriau patys būtų rinkę. „Jei galit, palikite kvitą – meras prašė, jam kam tai reikia“, – galimai su klientais taip kalbėjo Ignalinos degalinių operatoriai. Ir garsas apie šlovingą Ignalinos miestą ir merą pasklido po visą LDK. Gal net iki pačių Vidžių.

Kai pavagia sunkvežimį bulvių, kolūkiui blogiau, nei pavogtas bulvių krepšys (nors iš esmės jokio skirtumo, kolūkiui ir su bulvėmis, ir be bulvių yra blogai).

Ech, tas pirmininkas su bulvių krepšiu ant dviračio vairo... Vakarais, provėžuotas kaimo kelias, krūmuose ūbajuja pelėdos arba namo bandantis grįžti traktoristas Albinas. Surištus batus per petį persimetęs, klišines kelnes pasiraitojęs pirmininkas atsargiai stumiasi dviratį ir tyliai niuniuoja „gal kas išlįs iš tamsos“ arba „esu aš debesėlis, visai aš ne vagis“.

Graudu. Ir bulvių gražinimas kolūkiui pirmininko įvaizdžio jau nepakeis.

iš pirmų lūpų

• Dantų protezai – ir nemokamai

• Kokiems asmenims suteikiama kompensacija už dantų protezavimą, „AF“ pasakojo, Utenos rajono savivaldybės gydytoja Eligija Židonienė.

• - Kam priklauso nemokamas dantų protezavimas?

• - Ši paslauga mokama, tik visą ar dalį jos kainos valstybė kompensuoja. Nemokamas dantų protezavimas priklauso pensininkams, nedarbingiems arba iš dalies darbingiems asmenims, vaikams iki 18 metų, asmenims, kuriems buvo taikytas gydymas dėl burnos, veido ir žandikaulių onkologinės ligos.

• - Kur reikia kreiptis dėl šios paslaugos? Ar ji atliekama tik valstybinėse gydymo įstaigose?

• - Reikia kreiptis į savo odontologą. Jei atitinkate sąlygas, esate įrašomas į e-sistemą ir turite kreiptis į odontologijos paslaugas teikiančias įstaigas, kurios turi sutartis su ligonių kasa. Paslauga atliekama ir valstybinėse, ir privačiose įstaigose, svarbiausia, kad jos būtų pasirašiusios sutartis su ligonių kasa.

• - Kiek vienam žmogui vidutiniškai gali būti skirta kompensacijos?

• - Ši suma – apie 660 Eur. Dauguma į šią sumą „sutelpa“. Pensininkams, nedarbingiems arba iš dalies darbingiems asmenims, kurie turi mažiau kaip 10 dantų, gali būti kompensuojama iki 670 Eur suma. Vaikams gali būti kompensuojama iki 2000 Eur. Žmonių pajamos nevertinamos, jei jie priklauso minėtai grupei. Dantų protezai gali būti kompensuoti 100 procentų. Dar prieš keletą metų buvo ilgiausios eilės laukiančių šios paslaugos, vėliau Valstybinei ligonių kasai skyrus žymiai didesnę finansavimą, eilės išnyko.

Zarasuose atidaryta žinomų dailininkų galerija

Zarasuose, naujose Krašto muziejaus erdvėse, gegužės pabaigoje atidaryta Dusetose gyvenančių dailininkų Šarūno Saukos ir Nomedos Saukienės galerija.

Zarasų senamiestyje, trijose restauruoto istorinio pastato salėse, eksponuojama daugiau kaip 80 tapybos ir skulptūros darbų, kuriuos menininkai paskolino Zarasų krašto muziejui.

Dailininkas Š. Sauka yra Lietuvos Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas, apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinu, ordinu „Už nuopelnus Lietuvai“, Baltijos asamblėjos premija, N. Saukienė – Vyriausybės kultūros ir meno premija. Abu menininkai paskelbti Zarasų krašto garbės piliečiais.

Bus teisiamas už melagingą pranešimą

Panevėžio apygardos prokuratūroje baigtas ikiteisminis tyrimas dėl melagingo pranešimo apie visuomenei gresiantį pavojų. Zarasų rajone gyvenantis G. B. kaltinamas melagingai pranešęs apie neva užminuotą teismo pastatą Zarasuose, kur tądien turėjo vykti baudžiamosios bylos, kurioje jis teisiamas, nagrinėjimas.

Praeusių metų lapkričio 14 dienos popietę į Bendrąjį pagalbos centrą paskambinęs vyras pranešė, kad į Utenos apylinkės teismo Zarasų rūmus įneštas sprogmuo.

Buvo įvestas planas „Skydas“, nutrauktas teismo darbas ir iš pastato evakuoti žmonės. Išminuotojai, patikrinę patalpas, sprogmenų nerado.

Nustatytas paukščių gripas

Birželio pradžioje ištyrus mėginius, Visagino ir Zarasų rajono savivaldybėse nustatytas labai patogeniškas paukščių gripas.

Zarasų rajone buvo rasta viena kiro gaišena ir 10 rudagalvių kirų gaišenių. Visagine aptikta viena kiro gaišena. Paukščių gaišenos dažniausiai rastos vandenyje.

Specialistai paukščio virusu užkrėstas vietas pažymėjo informaciniais ženklais. Židinių vietose nerekomenduojamas žmonių lankymasis, laukinių paukščių lesinimas.

Gamykla užsiprenumeravo 100 laikraščių

Molėtuose pradėjusios veikti „Teltonikos“ gamyklos savinininkas Arvydas

Paukštys savo darbuotojams užsiprenumeravo 100 Molėtų laikraščio „Vilnis“ egzempliorių.

Iš Molėtų kilęs „Teltonika IoT group“ įkūrėjas ir savininkas A. Paukštys į gamyklos gimtajame mieste statybas investavo 34 mln. Eur. Per kelerius metus Molėtų gamykloje planuojama įdarbinti iki 500 žmonių.

A. Paukštys ir laikraščio „Vilnis“ redaktorė Jolanta Valentinavičienė buvo klasiokai. Verslininkas yra viešai sakęs, kad gimtinėje įsteigti gamyklą jį paskatino ir buvusios klasės draugės įkalbinėjimai.

Molėtuose gaminama įranga 4G ir 5G internetiniam ryšiui, elektromobilių įkrovimo stotelės, telemedicinos prietaisai, įskaitant dirbtinės plaučių ventilacijos aparatus ir prieširdžių virpėjimus atpažįstančias išmaniąsias apyrankes bei kiti įrenginiai. A. Paukštys BNS yra teigęs, kad „Teltonika IoT Group“ iki 2030 metų į lustų gamybos pramonę ir kitus projektus Lietuvoje planuoja investuoti apie 3,7 mlrd. Eur. 99,5 proc. „Teltonikos IoT Group“ akcijų priklauso A. Paukščiui. „Teltonika IoT Group“ 2022 m. gavo 272 mln. Eur pajamų. Pelnas – 37,5 mln. Eur. Vidutinis darbuotojų atlyginimas – 6 tūkst. 925 Eur.

BNS/Andriaus Ufarto nuotr.

visitzarasai.lt nuotr.

Pliusai ir minusai

Sauliui Jauneikai, Molėtų rajono savivaldybės merui už lyderystę. Konservatorius S. Jauneika, vienintelis iš Utenos regiono savivaldybių merų, buvo išrinktas jau pirmajame rinkimų ture. Už jį balsavo beveik 57 proc. rinkimuose dalyvavusių molėtiškių.

Edmundui Pupiniui, uteniškiui konservatoriui Seimo nariui, už nežinojimą, ar nori „persikrauti“. Jo partijos inicijuotame balsavime dėl pirmalaimių Seimo rinkimų E. Pupinis susilaukė. Seimas, kaip ir buvo prognozuota, nusprendė dirbti toliau.

Erikui Druskinui, buvusiam Utenos kultūros centro direktoriui, už kitokį pasitraukimą iš darbo. Jis iš darbo išėjo nelaukdamas paskutinių kadencijos dienų, be išieštinės kompensacijos, o atsiveikindamas surengė padėkos vakarą.

Arvydai Paukščiui, „Teltonikos“ savininkui, už nuolatinį ėjimą į priekį. „Teltonika“ pradėjo gaminti išmaniąsias apyrankes, padedančias širdies ligomis sergantiems žmonėms. Masinė „TeltoHeart“ apyrankių gamyba vyksta Molėtuose, o pirmieji gaminiai keliaus į užsienio rinkas: Indiją, Kiprą, Ispaniją, Peru.

Užsidarė du regiono laikraščiai

Pavasarij nutraukta Ignalinos rajono laikraščio „Ignalinos diena“ leidyba, o nuo liepos 1-osios nebebus leidžiamas nuo pokario ėjęs Utenos rajono laikraštis „Utenis“. Uždarius šiuos laikraščius, visuose Utenos regiono rajonuose liko po vieną laikraštį. Išskyrus Visagino savivaldybę, kurioje jau senokai neleidžiamas joks popierinis periodinis leidinys.

„Ignalinos dieną“ leido UAB „Utenos diena“. „Utenos dienos“ leidinių vyriausiasis redaktorius Vytautas Ridikas AF sakė, kad tik kelerius metus ėjusią „Ignalinos dieną“ uždarė dėl ekonominių priežasčių: „Skaičiuoju. Negaliu dirbti į minusą“. V. Ridikas sakė turėjęs planą ir kituose Utenos regiono rajonuose pradėti leisti vietines „dienas“ ir Ignalinoje tarytum atliko pilotinį projektą.

„Utenį“ leidusios UAB „Kamonada“ direktorius Vytautas Kazela AF sakė, kad laikraščio leidybą nutraukti nusprendė dar pernai, todėl šiems metams priiminėjo tik pusmetinę prenumeratą. „Skaičiau, kad reikės darbuotojams išmokėti išeitines kompensacijas, todėl nusprendžiau sulaukti rinkimų pinigų“, – aiškino „Utenio“ leidėjas. UAB „Kamonada“ valdo ir tokio paties pavadinimo leidyklą. „Utenio“ prekinio ženklą V. Kazela nenaikins, Utenos naujienas jis skelbs portale utenis.lt. Leidėjas tikisi, kad „pusantro žmogaus“ iš portalo išgyvens.

Sporto funkcionieriai išėjo į politiką

Utenos krepšinio klube „Juventus“ neliko abiejų konfliktavusių funkcionierių. Netrukus po to, kai su dabartinio mero Marijaus Kaukėno visuomeniniu komitetu į Utenos rajono tarybą buvo išrinktas dabar jau buvęs klubo direktorius Eimantas Skersis, klubo sporto direktoriaus pareigų neteko Žydrūnas Urbonas.

BNS/Roko Lukoševičiaus nuotr.

Utenos rajono savivaldybė yra „Juventus“ krepšinio klubo dalininkė, taigi klubas yra savivaldybės įstaiga, todėl E. Skersis negalėjo derinti Tarybos nario ir klubo vadovo pareigų. Vietoje E. Skersio klubo direktoriumi buvo paskirtas krepšininkas Gintautas Matulis, kuris ir įteikė Ž. Urbonui atleidimo iš darbo lapelį.

Ž. Urbonas – taip pat yra Utenos rajono savivaldybės tarybos narys, į valdžią jau trečią kartą išrinktas pagal LSDP sąrašą.

„Juventus“ valdo keturi dalininkai – fiziniai asmenys Mindaugas Kildišius, Nijolė Kuzmickienė ir Žydrūnas Urbonas bei Utenos rajono savivaldybė, turinti dvi dalininko dalis iš penkių.

Didžioji dalis krepšinio komandai reikiamų lėšų skiriama iš Utenos rajono biudžeto, o priimdama strateginius klubui sprendimus, Utenos rajono valdžia turi turėti bent vieno iš dalininkų palaikymą.

Važiuoja į Molėtus mokytis

Jau pirmajame ture tiesioginius mero rinkimus laimėjęs Molėtų rajono savivaldybės vadovas, konservatorius Saulius Jauneika tuoj po inauguracijos sulaukė bent trijų savivaldybių delegacijų vizitų.

S. Jauneiką aplankė gerokai didesnių – Utenos, Ukmergės ir Anykščių rajonų – savivaldybių delegacijos.

„Kylantis baseinas, „Teltonikos“ technologijų centro atidarymas, kitas požiūris į teritorijų planavimą, naujai dygstantys daugiabučiai – tai tik keletas projektų, kurie, pasak svečių, paskutiniu metu buvo įgyvendinti Molėtuose, matomi kitose savivaldybėse bei traukia žvilgsnį“, – po Utenos rajono mero Marijaus Kaukėno vizito Molėtuose spaudoje pasirodė pagyros Molėtams.

Narkotinės medžiagos ypač paplitusios Visagine

Policijos duomenimis, apskrityje labiausiai psichoaktyvias medžiagas platina bei vartoja Visaginas.

Pernai dėl to pradėtos 66 administracinio nusižengimo teisenos.

Šiemet - 6 administracinio nusižengimo teisenos pilnamečiams asmenims ir 5 ikiteisminiai tyrimai dėl narkotinių, psichotropinių ar kitų medžiagų vartojimo, platinimo.

Čia kai supranti, kad nei galva, nei siena niekuo dėtos

Saulius Nefas, mokslų daktaras, MRU dėstytojas, apie patirtį:

„Nebedaužai galva sienos, nebeįrodinėji, kad čia tavo tiesa. Gal yra ir kitų tiesių.“

Ne. Svarbiausia paaiškinti, už ką nedera balsuoti

Dainius Šiaučiulis, UAB „Anykščių šiluma“ direktorius, per rajono Tarybos posėdį deputatams pradėjęs kaltųjų dėl jo įmonės paskolos, paimitos prieš ketvirtį amžiaus, paieškas:

„Svarbiausia žiūrėti į ateitį ir nepadaryti panašių klaidų.“

Antroji priežastis dažnai lemia ir valdžios sprendimus

Kęstutis Bilbokas, Valstybinės miškų urėdijos Anykščių teritorinio padalinio vyriausiasis miškininkas, apie miško gaisrų priežastis:

„Ugnis į mišką persimeta nuo deginamų pievų arba... dėl plinaties.“

Regiono rinkėjai nusukriaudė socdemus

► Iš Utenos apskrities savivaldybių merų vienintelis Saulius Jauneika buvo išrinktas jau pirmajame ture, o jo vedamas TS-LKD sąrašas Molėtų rajono taryboje iškovojo daugiau nei pusę mandatų.

► Utenos rajono savivaldybės meru ši pavasarį išrinktas rinkimų komiteto lyderis Marijus Kaukėnas politikoje yra daugiau nei dešimtmetį. Kelis rinkimus pralaimėjęs ir ilgai opozicijoje dirbęs politikas pagaliau sulaukė savo valandos.

► Visagino savivaldybės meras Erlandas Galaguz (LVŽS) meru šiemet išrinktas du kartus. Jis laimėjo ir kovo 19-ąją vykusius rinkimus, ir gegužės 7-ąją antrą kartą surengtą Visagino mero rinkimų antrąjį turą.

► Anykščių rajono meras, „valstietis“ Kęstutis Tubis į šias pareigas grįžo po ketverių metų pertraukos.

► Zarasų rajono savivaldybės merė, liberalė Nijolė Guobienė – vienintelė regiono savivaldybių merė moteris ir vienintelė merė milijonierė.

► LVŽS atstovas Laimutis Ragaišis tapo tik ketvirtuoju Ignalinos rajono savivaldybės meru. Iki 2014-ųjų Ignalina turėjo vienintelį merą – Bronį Ropę.

Socialdemokratams po kovo mėnesį vykusių savivaldybių Tarybų ir merų rinkimų Lietuvoje švenčiant pergalę, šios partijos nariai – Utenos regiono savivaldybių vadovai – iš stalčių rinkosi šratinukus ir atlaisvino kabinetus naujesiems merams.

... Vidmantas Šmigelskas ►

Dabar jau buvęs Zarasų rajono savivaldybės meras, socialdemokratas Nikolajus Gusevas antrajame rinkimų ture pralaimėjo liberalėi Nijolei Guobienei, Ignalinos rajonui vadovavęs socialdemokratas Justas Rasikas nusileido Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) atstovui Laimučiu Ragaišiui. Ilgametis Utenos rajono savivaldybės meras, socialdemokratas Alvydas Katinas net

nepateko į antrąjį turą, kuriame rungėsi dviejų visuomeninių komitetų lyderiai: Vitalijus Šeršniovas ir Marijus Kaukėnas. Dvikovos nugalėtoju tapo pastarasis.

Buvęs Anykščių rajono savivaldybės vicemeris, socialdemokratas Dainius Žiogelis Anykščių rajone savivaldybės mero rinkimų antrajame ture nusileido „valstiečiui“ Kęstučiui Tubiui.

Molėtuose Tėvynės sąjungos - Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) narys, meras Saulius Jauneika perrinktas jau pirmajame ture, o Visagine prireikė ir trečiojo turo. Kaip ir anykštėnas K. Tubis, iš mero rinkimų antrojo turo pašalinta, o vėliau į rinkimus grąžinta Dalia Štraupaitė (partijos „Laisvė ir teisingu-

mas“ atstovė) per teismą išsireikalavo, kad antrasis Visagino mero rinkimų turas būtų pakartotas, nes buvo sutrukdyta jos rinkiminė kampanija. Tačiau gegužės 7-ąją pakartojus Visagino mero rinkimų antrąjį turą, D. Štraupaitė prieš „valstietį“ Erlandą Galaguz pralaimėjo dar stipriau, nei kovo 19-ąją.

Utenos regiono savivaldybių mero poste neliko nei vieno socialdemokrato, o LVŽS dabar turi net tris merus (Ignalinos, Visagino ir Anykščių). Ir į valdančias koalicijas nei Ignalinoje, nei Utenoje, nei Zarasuose socialdemokratų nėra kviečiami, o Anykščiuose buvo kviešti, tačiau neįėjo.

Merai apskrityje antrą kartą iš eilės

perinkti tik molėtiškis S. Jauneika ir visaginiečiai E. Galaguz. K. Tubis po vienos kadencijos pertraukos grįžo į Anykščių rajono mero postą. Naujasis Utenos rajono savivaldybės meras M. Kaukėnas ir Zarasų rajono savivaldybės merė N. Guobienė iki šiol nėra buvę valdžioje, o Ignalinos rajono savivaldybės meras L. Ragaišis ankstesniais metais yra dirbęs šios savivaldybės mero pavaduotoju.

Visagino valdžios komanda, kai rengėme šį žurnalo numerį, dar nebuvo suformuota (rinkimai šioje savivaldybėje baigėsi beveik dviem mėnesiais vėliau, nei kitose savivaldybėse).

Molėtuose S. Jauneikos konservatoriai Taryboje iškovoję 11 mandatų (iš 21) ir valdančiosios koalicijos galėjo apskritai neformuoti, bet prisijungę socialdemokratams ir pagal Lietuvos žaliųjų partijos sąrašą išrinktą akademiką Vytautą Nekrošį. Molėtų socialdemokratų lyderis Steponas Šanteriovas gavo mero patarėjo pareigas. Kiti dalijami postai liko konservatoriams. Vicemere toliau dirba šios partijos narė Vaida Saugūnienė, administracijos direktoriumi liko Sigitas Žvinys, mero patarėjais dirba Valentinas Stundys ir Paulius Valentinavičius.

Utenoje 9 mandatų (iš 25) gavęs M. Kaukėno komitetas postų dalybose taip pat nebuvo dosnus – vicemere (Daiva Pečionė), administracijos direktoriumi (Paulius Čyvas) ir mero patarėjais (Gerda Rušienė ir Gytis Stankevičius) tapo mero komiteto nariai. Strateginiams koalicijos partneriams TS-LKD (4 mandatai) atiduotos vieno iš vicemerų (Rimantas Dijokas) pareigos. Prie valdančiosios koalicijos prisijungė ir abu į Tarybą išrinkti Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ atstovai, bet šiai partijai kol kas nebuvo skirtas joks dalinamas postas. Valdančiąją daugumą sustiprino ir pagal socialdemokratų sąrašą išrinktas Linas Bražionis, po rinkimų pareiškęs, kad traukiasi iš šios partijos ir jungiasi prie Tarybos daugumos.

Po du vicemerų etatus įsteigta ir Zarasų bei Ignalinos savivaldybėse. Ignalinoje LSDP pelnė 9 mandatų (iš 21), tad mero L. Ragaišio LVŽS (7 mandatai) turėjo surinkti viską, kas liko. 2 mandatų gavusi TS-LKD ir tik 1 mandatą pelnusi Žaliųjų partija gavo po vicemerą. Į šias pareigas paskirti konservatoriai Imantas Umbražiūnas bei „žalioji“ Vaidotas Židanavičius. Admin-

istracijos direktoriaus postas liko „valstiečiams“ (Vidas Kreivėnas). Ignalinos mero patarėjai birželio pradžioje dar nebuvo paskirti.

Dosniai postais su koalicijos partneriais dalintis turėjo ir Zarasų rajono savivaldybės merė N. Guobienė. Jos liberalai turi tik 4 mandatų (iš 21). Vicemerų pareigas atiteko Darbo partijos (3 mandatai) atstovei Olgai Padolskienei bei visuomeninio komiteto (3 mandatai) lyderei Aurelijai Trimonytei. Vienu iš merės patarėjų tapo konservatorius (2 mandatai) Karlen Grdiljanc. Dvi patarėjos – Simona Burokaitė ir Simona Matusėvičiūtė – bei administracijos direktorius Aurelijus Banys yra liberalų komandos žmonės.

Anykščių rajono Taryboje daugiau siai mandatų – 7 – iškovoję mero K. Tubio „valstiečiai“ liko mažumoje. Kitos keturios mandatų gavusios partijos – demokratai, liberalai (po 4 mandatų), socialdemokratai ir konservatoriai (po 5 mandatų) – susijungė į 18-os narių koaliciją. Ši Tarybos dauguma nusprendė, kad Anykščių rajone bus tik po vieną vicemero ir patarėjo etatą. K. Tubio teiktai vicemerės Audronės Savickienės kandidatūrai Taryba pritarė vienbalsiai. Savivaldybės administracijos direktore meras paskyrė Jurgitą Banię. Abi vadovėmis tapusios moterys iki šiol dirbo savivaldybės administracijoje, jos lyg ir K. Tubio žmonės, bet kartu lyg ir žmonės iš šalies, nes nėra partinės. Anykščių rajono savivaldybės mero patarėju paskirtas pramogų pasaulyje besireiškęs žurnalistas Laimas Fergizas.

Iki šiol neaišku, ar K. Tubis Anykščių rajono savivaldybės meru dirbs iki kadencijos pabaigos, jo baudžiamoji byla dabar yra Lietuvos Aukščiausiame Teisme.

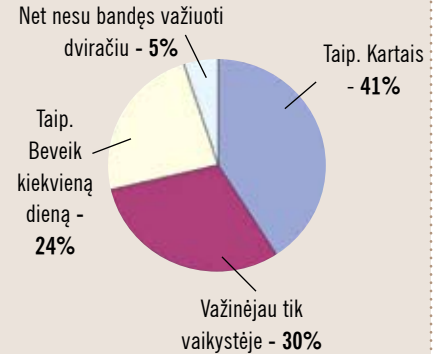
Keturiems iš šešių Utenos regiono savivaldybių merų arba per šešiasdešimt, arba apie šešiasdešimt metų. Visagino savivaldybės vadovui E. Galaguz – per penkiasdešimt. Jaunesnės kartos tik Utenos rajono savivaldybės meras M. Kaukėnas, kuriam eina 44-ieji. Iš visų regiono valdžios žmonių jauniausias Utenos rajono savivaldybės administracijos direktorius, Jungtinėje karalystėje studijas baigęs P. Čyvas, kuriam 27-eri.

Zarasų rajono merė N. Guobienė yra oficiali milijonierė, jos deklaruoto turto vertė didesnė nei vienas milijonas eurų.

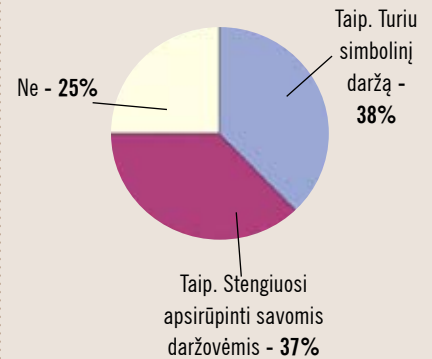
Nuo pat 1995-ųjų Molėtų rajono nevaldė niekas kitas, išskyrus TS-LKD. Ir pirmasis rajono meras tautininkas Virginijus Šironas, ir po jo rajoną valdęs krikščionis demokratas Valentinas Stundys vėliau kartu su savo partijomis numigravo į TS-LKD. „Valstiečiai“ Ignalinos rajono kontrolę nuo 1995-ųjų buvo praradę tik vienintelę, t. y. praėjusią, kadenciją.

www.anyksta.lt

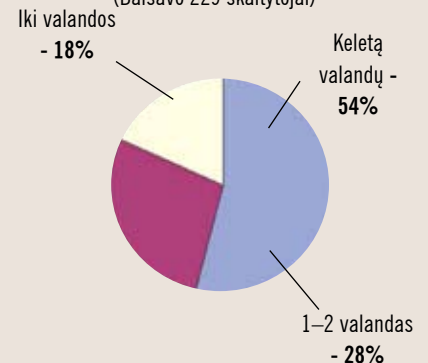
Ar važinėjate dviračiu? (Balsavo 319 skaitytojų)

Ar auginate daržoves? (Balsavo 879 skaitytojai)

Kiek laiko kiekvieną dieną praleidžiate naršydami internete? (Balsavo 229 skaitytojai)

Du rajonus jau nuskaidrinu

Utenos ir Ignalinos rajonų savivaldybių tarybos pakliuvo į žurnalisto, „Laisvės TV“ įkūrėjo Andriaus Tapino akcijos „Skaidrinam“ epicentrą. A. Tapino komanda nustatė, kad minėtų abiejų savivaldybių 2019–2023 m. kadencijos Tarybos nariai gavo tūkstančius eurų kompensacijų už automobilių kurą. Dažnai politikai už kurą atsiskaitinėjo (arba neva atsiskaitinėjo) skirtingomis kortelėmis.

... Vidmantas Šmigelskas >

„Rytas Staselis nukeliavo į Ignaliną ir parsivežė naują rekordą. Per kadenciją LVŽS atstovas Jonas Baltakis pateikė kuro čekius, apmokėtus 112 skirtingų mokėjimo kortelių. 112 skirtingų kortelių. Tas momentas, kai tikrai reikia paskambinti 112. Buvęs Ignalinos meras ir LSDP skyriaus vadovas Justas Rasikas pateikė 70 kortelių, vicemerą Juozas Rokas – 64 skirtingas korteles. Ir visi čekiai yra vardiniai, nes to reikalavo Ignalinos rajono administracija. Straipsnyje keliamė teorijas, kaip politikams tai pavyko ir kokie svarbūs tikriausiai buvo „Alaušos“ degalinės operatoriai, bet atsakymus greičiausiai pateiks prokurorai. Dar Rytas labai įdomiai atranda pas skirtingus politikus pasitaikančias tais pačiais numeriais besibaigiančias korteles, tad jeigu kas nors dažnai pildavotės kurą Ignalinos „Alaušoje“ arba „Viadoje“ ir turite korteles, kurios baigiasi 3481, 1271 arba 1268, parašykite“, – feisbuke parašė A. Tapinas.

Jis nurodo, kad per kadenciją Ignalinos rajono savivaldybės Tarybos nariai kompensavosi beveik 288 tūkst. Eur. Didžioji dalis – beveik 227 tūkst. Eur – kompensacijų išleista kurui. Dauguma politikų, nepriklausomai nuo to, ar jie dirbo pozicijoje ar opozicijoje, per ketverius metus kompensavosi kuro už 14–15 tūkst. Eur.

A. Tapino pateikti Ignalinos politikų neva turimų kortelių skaičiai suponuoja mintį, kad ignaliniečiai paprasčiausiai rinkosi svetimus kvitus už kurą. Na, gal ne patys knaisiojosi degalinių šiukšliadėžėse, gal jiems kvitus parūpino degalinių operatoriai. Buvęs Ignalinos rajono savivaldybės meras J. Rasikas ir buvęs vicemerą J. Rokas, naudodamiesi tarnybiniais automobiliais (ir valdišku kuru), įsigudrino dar ir nuosavais automobiliais neva išvažinėti daugiau nei po 100 tūkst. kilometrų per kadenciją. Kompenzuotos J. Rasiko kuro išlaidos 14 tūkst. 466 Eur, J. Roko – 14 tūkst. 173 Eur. Taigi abu jie įsipylė bent po 10 tonų kuro.

A. Tapino komanda linksmynosi, tikrindama Ignalinos rajono savivaldybės tarybos narių degalinių kvitus ir nustatė, kad nemaža dalis šio rajono politikų yra tarytum šeima, nes už kurą kartais neva atsiskaitinėjo tomis pačiomis kortelėmis.

Utenos rajono savivaldybės tarybos nariai taip pat savo kanceliariines išlaidas koncentravo transportui, tiesa, kortelių, kuriomis degalinėse atsiskaitinėjo uteniškai, skaičiai nepalyginamai mažesni, nei Ignalinos politikų.

Utenos kortelių rekordininkė su LSDP į Tarybą patekusi, rajono garbės pilietė Roberta Macelienė per kadenciją gavo daugiau kaip 18 tūkst. Eur išmokų, beveik viską – 16 tūkst. 800 Eur – ji išleido degalams. Ji už kurą atsiskaitė „vos“ 12 korelių. R. Macelienė neturi vairuotojo pažymėjimo, o „Skaidrinam“ komandai nurodė, kad ją pas rinkėjus vežiojo sutuoktinis.

Pagal TS-LKD sąrašą į Utenos rajono savivaldybės tarybą išrinkta žinoma sportininkė, disko metikė Eglė Zarankaitė per kadenciją kanceliariinėms išlaidoms taip pat išleido panašią sumą, beveik 18 tūkst. Eur. Pinigai buvo skirti beveik vien tik kurui. Degalinėse ji atsiskaitė 8 banko kortelėmis.

„Štai kaip atrodo E. Zarankaitės 2020 m. gruodžio mėnesio transporto išlaidos. Nepamirškim – visuotinis karantinas. Viskas uždaryta. Bet paskutinis ketvirčio mėnuo. Eglė degalų „pilas“ 15 kartų už beveik 500 Eur. Už tokią sumą nuvažiuoti galima beveik 5500 kilometrų. Arba 200 kartų nuo Utenos iki Užpalių“, – nurodo akcijos „Skaidrinam“ rengėjai.

Buvęs Utenos rajono savivaldybės meras, socialdemokratas Alvydas Katinas už uteniškių pinigus nusipirko siurblių-šluotą „Makita“ ir savivaldybės finansininkams vėliau pateikia sąskaitą, kuri pateisina Tarybos nariams numatytą transporto išlaidų kompensavimo priemonę. Išeity, kad A. Katinas ant siurblio-šluotos skrido pas rinkėjus... Lyg ir nepatogu, bet atrodyti turėjo efektingai.

A. Tapino komandai įdomiai atrodo uteniškių pasivažinėjimai karantiniais metais. „Jeigu pažiūrėtume į 2021 metus, kai dėl karantino iš 14 Utenos tarybos posėdžių 13 vyko nuotoliniu būdu, nuotoliu vyko beveik visi komitetų posėdžiai, tačiau Utenos politikai sugebėjo bendrai išvažinėti daugiau kaip 60 000 Eur tik degalams. Ne remontams, ne draudimams – tik degalams.

60 000 Eur – už tiek nuvažiuojama daugiau kaip 500 000 kilometrų. Arba 20 000 kartų nuo Utenos iki Užpalių. Buvusių karantininių metų važinėtojų tope jau pažįstamos pavardės:

Eglė Zarankaitė – 5 235 Eur degalams; Roberta Macelienė (be vairuotojo pažymėjimo) – 4 535 Eur degalams; Žydrūnas Urbonas – 3 812 Eur; Paulius Čyvas – 3 726 Eur. Netoliese ir dabartinis meras Marijus Kaukėnas su 2 697 Eur. Kur jie visi taip važiavo per karantiną, niekas nežino, bet greičiausiai kaip ir kituose rajonuose – niekur nevažiavo, o tiesiog įsisavino uteniškių pinigus“, – rašo akcijos „Skaidrinam“ rengėjai.

Ž. Urbonas – pagal LSDP sąrašą išrinktas, buvęs „Juventus“ krepšinio klubo vadovas. P. Čyvas, buvęs socdemas, dabar mero M. Kaukėno komandos narys, Utenos rajono savivaldybės administracijos direktorius.

Praėjus kelioms dienoms po to, kai „Skaidrinam“ pateikė Utenos politikų išlaidų analizę, E. Zarankaitė feisbuke pranešė, kad biudžetui grąžina 19 tūkst. 284 Eur (taigi, net daugiau lėšų, nei jų atrado „Skaidrinam“).

A. Tapinas savo feisbuke parašė, kad buvęs Ignalinos rajono meras J. Rasikas jį informavo, kad grąžino į Ignalinos biudžetą 13 tūkst. 887 Eur.

Utenos ir Ignalinos rajonų savivaldybių tarybų nariai nėra išskirtiniai „maklevo-tojai“. Žurnalistas A. Tapinas atskleidė, kad Jonavos rajono savivaldybės meras, socialdemokratas Mindaugas Sinkevičius už valdiškus pinigus pirko du televizorius, Kauno miesto meras, visuomeninio komiteto lyderis Visvaldas Matijošaitis per kadenciją nuosavu transportu neva nuvažiavo 250 tūkst. km. Kauno miesto savivaldybės tarybos nariai per ketverių metų kadenciją iš viso panaudojo 1,6 mln. Eur kanceliariinėms išlaidoms.

Laisvės partijos Seimo narys Tomas Vytautas Raskevičius, kai buvo Vilniaus miesto savivaldybės tarybos nariu, į savivaldybę nešė pavėžėtojų čekius už keliones į gėjų pasilinksminimo vietas. Jis ne kartą naktimis kvietėsi vairuotojus į populiarių gėjų klubą „SOHO“, kur žmonės geria alkoholį, vyksta vakarėliai. Tai darė naktimis, kartais beveik 4 valandą ryto.

Neturėsime, ką reitinguoti...

Žurnalas „Reitingai“ pateikė šalies gimnazijų reitingus, kuriuose iš Utenos regiono savivaldybių gimnazijų tradiciškai pirmauja Utenos A. Šapokos gimnazija, pagal pernai metų abiturientų egzaminų ir stojimo į aukštąsias mokyklas rodiklius užėmusi 24-ąją vietą Lietuvoje.

... Vidmantas Šmigelskas >

Pernai Utenos regiono gimnazijų reitinge A. Šapokos gimnazija buvo aplenkusi Visagino „Verdenės“ gimnazija, kuri ir šiemet yra aukštoje 26-oje pozicijoje. Tačiau, žvelgiant giliau į praeitį, minėtos Visagino gimnazijos reitingas pulsavo, o A. Šapokos gimnazija nuolat yra geriausių šalies mokyklų trisdešimtuose arba netoli trisdešimtuose.

Utenos mieste veikia trys gimnazijos – lyderė A. Šapokos gimnazija, ne lyderė Dauniškio gimnazija (82 vt. šalies gimnazijų reitinge) ir visai visai ne lyderė „Saulės“ gimnazija (324). Visų trijų mokyklų reitingas metai iš metų iš esmės nesikeičia.

Uteniškai turi galimybę rinktis, ar jiems mokytis geriausioje, ar prastesnėje mokykloje, o kitų penkių Utenos regiono savivaldybių centrų vaikai lanko vienintele savo miestų gimnazijas. Tad Utenos miesto mokyklos turi kitokios kokybės žaliavą, nei Ignalinos ar Molėtų gimnazijos.

Visagino veikia dvi gimnazijos, bet mokiniai iš esmės pasirinkimo neturi, nes „Verdenė“ lietuviška, o „Atgimimo“ gimnazija (182 vt. reitinge) – rusiška.

Po dvi, tris ar net keturias gimnazistų klases formuojančias savivaldybių centrų mokyklas sudėtinga statyti į vieną gretą su miestelių mokyklomis, kuriose keli ar keliolika abiturientų. Mažųjų mokyklų reitingai stipriai pulsuoja – jei klasėje buvo keli gabūs vaikai, bendras reitingas smarkiai šoksta į viršų. Pagal pernykščių abiturientų rezultatus iš mažųjų regiono gimnazijų gražiausiai atrodo Zarasų r. Dusetų K. Būgos gimnazija (84 vt.). Iš 14 šios mokyklos abiturientų 5 įstojo į aukštąsias mokyklas, į valstybės finansuojamas vietas. 42,9 proc. šios mokyklos abiturientų lietuvių kalbos valstybinio egzamino surinko nuo 86 iki 100 balų. Iš 8 Ignalinos r. Didžiasalio „Ryto“ gimnazijos (336 vt.) abiturientų į valstybės finansuojamą vietą įstojo vienas, ir jau turimas visai kitoks įstojusiųjų procentas.

Lyginant Utenos miesto gimnazijų abiturientų stojimo rezultatus, jie skiriasi labai efektingai – A. Šapokos gimnazijoje iš 90 į valstybės finansuojamas vietas įstojo 55 (dar 2 įstojo į užsienio universitetus), Dauniškio gimnazijoje iš 89 – 36, „Saulės“ gimnazijoje iš 72 – 6.

Tarp vientelių Zarasų (69 vt.), Molėtų (135 vt.), Ignalinos (148) ir Anykščių (86 vt.) miestų gimnazijų istoriškai didesnio atotrūkio nėra. Jos beveik kiekvienais metais reitinge keičiasi vietomis, bet pastaruosius kelerius metus mūsų regiono rajonų centrų gimnazijos nekrenta žemiau 200-uko ir nekyla aukščiau 50-uko. Pernai vidurinio ugdymo programas Lietuvoje teikė

► 2022 metais abiturientus išleido 18 Utenos regiono savivaldybių mokyklų.

354 mokinių neturinčios teisės pasirinkti mokyklos bei 12 mokinių atsirenkančių elitinių gimnazijų ir licėjų. Šioje grupėje tradiciškai pirmavo Vilniaus licėjus. O tarp mokinių nesirenkančių mokyklų, aukščiausią reitingą turėjo Klaipėdos licėjus.

2022 metais abiturientus išleido 18 Utenos regiono savivaldybių mokyklų. Jeigu nesikeis teisės aktai ir trečiąją gimnazijos klasę bus leidžiama formuoti, kai joje mokosi ne mažiau nei 21 mokinys, Utenos regione artimiausiu metu neliks nei vienos kaimo gimnazijos. Tiesa, Ignalinos r. Didžiasalio „Ryto“

gimnazija, pernai išleidusi tik 8 abiturientus, gali išsilaikyti kiek ilgiau, nei kitos regiono kaimų mokyklos, nes pasienio teritorijoms taikomas mokinių minimumas trečiojoje gimnazijos klasėje yra 12 mokinių. Nuo Didžiasalio iki artimiausios po reformos išlikiančios Ignalinos Č. Kudabos gimnazijos – beveik 40 kilometrų.

„Aukštaitiško formato“ kalbinti savivaldybių Švietimo skyrių specialistai sakė, kad sprendimus dėl kaimo gimnazijų reorganizavimo bando nustumti kiek įmanoma vėlesniam laikui, vildamiesi, kad teisės aktai bus pakeisti.

Vieta 2023 m. Lietuvos gimnazijų reitinge	Vieta 2022 m. Lietuvos gimnazijų reitinge	Mokyklos pavadinimas	Reitingo balas	Abiturientų skaičius 2022 m.
24.	21.	Utenos A. Šapokos gimnazija	34,84	90
26.	15.	Visagino „Verdenės“ gimnazija	34,1	33
69.	187.	Zarasų „Ažuolo“ gimnazija	28,86	47
82.	95.	Utenos Dauniškio gimnazija	28,01	89
84.	186.	Zarasų r. Dusetų K. Būgos gimnazija	27,87	14
86.	51.	Anykščių J. Biliūno gimnazija	27,81	104
135.	107.	Molėtų gimnazija	23,87	80
148.	114.	Ignalinos Č. Kudabos gimnazija	22,32	62
156.	141.	Molėtų r. Alantos gimnazija	22,05	19
182.	228.	Visagino „Atgimimo“ gimnazija	20,285	70
195.	204.	Ignalinos r. Vidiškių gimnazija	19,52	12
198.	270.	Anykščių r. Troškūnų gimnazija	19,23	14
217.	248.	Utenos r. Užpalių gimnazija	18,5	16
238.	346.	Anykščių r. Svėdasų J. Tumo-Vaižganto gimnazija	17,36	11
280.	343.	Zarasų r. Antazavės pagrindinė mokykla	14,02	11
324.	312.	Utenos „Saulės“ gimnazija	9,34	72
326.	177.	Molėtų r. Giedraičių gimnazija	8,86	6
336.	192.	Ignalinos r. Didžiasalio „Ryto“ gimnazija	7,46	8

Šunis myli labiau nei katinus

Kokią vietą žmogaus namuose užima jo augintinis? Šiandien apie tai diskutuojama net labai aršiai: viena pusė tvirtina, kad gyvūnas negali būti tolygus ar net svarbesnis už šeimnininką, kita – kad jis yra lygiavertis šeimos narys. Apie gyvūno vietą žmogaus namuose, apie jo sveikatą, taip pat ir apie aplaidų požiūrį į augintinius „Aukštaitiškas formatas“ kalbėjosi su veterinarijos klinikos direktoriumi Edvinu Noviku, su gyvūnų globos namų vadove Jolanta Guobaite.

... Sigita Pivoriėnė ➤

Šunimis rūpinasi labiau

Edvinas Novikas – Ukmergėje įsikūrusios veterinarijos klinikos „Akeso“ direktorius. Klinikoje gydomi ne tik ukmergiškių gyvūnai. Daug pacientų atvyksta ir iš aplinkinių rajonų: Anykščių, Širvintų.

„Mūsų veterinarijos klinika nedaug kuo skiriasi nuo žmonių klinikų – turime echoskopą, rentgeną, endoskopą, bene didžiausią Lietuvoje profesionalią operacinę, labai gausią laboratoriją. Jei tyrimų čia esame nepajėgūs atlikti, siunčiame į Vokietiją. Turime chirurgų, dermatologų, traumatologų, stomatologų, bendrosios praktikos gydytojų, vaizdinės diagnostikos specialistų, laborantų. Mūsų požiūris į gyvūną labai atsakingas“, – sakė E. Novikas.

Dažniausi klinikos pacientai – tai šunys ir katės, kiek rečiau veterinarai sulaukia apsigusių triušiučių, jūrų kiaulyčių, šeškų.

„Negaliu pasakyti, kodėl – galima susidaryti paviršutinišką nuomonę, tačiau šunys labiau mylimi, nei katinai. Katinams ir maistą pigesni perka, ir pinigų jiems mažiau išleidžia, – pasakojo „Akeso“ direktorius. – Katei dažnai atsisako kraujo tyrimą daryti, o jis yra būtinas, gyvūno gyvybė gali užgesti ant operacinio stalo. Gyvūnas dažnai yra vertinamas kaip neprilygstanti, daug menkesnė gyvybės forma nei žmogus,

Ryčio Kuboko nuotr.

➤ Utenos gyvūnų globos namuose daugiausia glaudžiasi nereikalingos katės...

taid ir šeimnininkas linkęs rizikuoti“, – pasakojo E. Novikas.

„Mes negydome egzotinių gyvūnų, nes aplinkiniuose rajonuose jų auginama nedaug, todėl nėra poreikio. Jiems tik suteikiame pirmąją pagalbą, – sakė klinikos direktorius. – Ne tokius egzotinius gyvūnus, tokius kaip graužikai, jūrų kiaulytės, triušiai, šeškai, be abejo, gydome. Neseniai pradėjome daryti ir sterilizacijos procedūras šiems gyvūnėliams.“

Pasak E. Noviko, vienomis ligomis dažniau serga benamiai gyvūnai, kitomis – naminiai.

„Benamiai, nevakcinuoti šunys labai dažnai serga parvovirusu, kuris plinta per išmatas, tad susirgęs gyvūnas viduriuoja, silpsta. Išgyvena tik 50 proc. gyvūnų. Taip pat serga maru, infekciniu šunų hepatitu. Prižiūrėti, paskiepyti šunys dažniausiai atvedami dėl ausų, nagų, kailio, odos, dantų, akių priežiūros. Taip pat dažnai pasitaiko traumų, erkių platinamų ligų, rachito atvejų, išvaržų, auglių. Dažnai atliekame ir sterilizacijas“, – sakė E. Novikas ir pridūrė, kad bešeimininkių kačių dažniausiai pasitaikančios ligos yra imunodeficito virusas ir leukozė. – Taip pat neretai jos suseraga ūmiu gastroenteritu, rachitu, akmenlige, viršutinių kvėpavimo takų infekcijomis. Katės dažnai nutunka dėl netinkamos mitybos – jei jos gauna geriausios kokybės pašarą, dažnai jis būna

nenormuojamas, tad jos pradeda tukti. O tai – papildoma apkrova sąnariams, gyvūno nuotaika blogėja“, – kalbėjo veterinarinės klinikos direktorius.

Klinikoje – raminaieji žmonėms

Paprašytas prisiminti neįprasčiausią klinikos pacientą, E. Novikas sakė, kad buvo pasitaikę egzotinių gyvūnų, tačiau labiausiai įstrigusios yra sėkmės istorijos, kuomet gyvūnai ištraukiami iš mirties gniaužtų.

„Ne visai įprasti pacientai yra atvežami po avarių, iškritę per langą, balkoną, daug virusų tenka gydyti, kraują perpilti. Yra tekę gyvūną po avarijos „iš detalių“ surinkti, bet iš klinikos jis savom kojom išėjo. Pamenu vieną atvejį, kada gavome iškvietimą, kad kažkas negerai su šunimi, vabaliukų turi. Nuvažiovome pas žmogų jo paimiti, o šuniukui tiek vidaus organuose, tiek išorėje buvo įvairiausių skirtingų kirminų privisę. Gydymas buvo ilgas ir sudėtingas, vaizdas buvo labai labai baisus: nežinojome, iš kurios pusės prie to gyvūno prieti... Ir visi

tie dalykai nėra malonūs. Čia gyvūnai serga, kenčia, vyksta operacijos. Tai nėra malonu, tačiau visą vargą atperka džiaugsmas matant, kaip gyvūnas savarankiškai, savomis kojomis palieka kliniką“, – sėkmės istorijomis dalijosi veterinarijos klinikos vadovas.

Tačiau veterinarijoje taip pat, kaip ir gydant žmones, ne visuomet viskas pasiseka. Tenka kartais gyvūną ir užmigdyti. Mylintys šeimininkai, pasak E. Noviko, į gyvūno netektį reaguoja itin skaudžiai – tenka ne tik širdies lašiukų duoti, bet ir psichologinę pagalbą suteikti.

„Jei matome, kad situacija bloga, kad gyvūnas turės būti migdomas ir tėveliai būna atėję su vaikais, juos įspėjame. Buvo ir toks atvejis, kai šeima klinikoje paliko šunį, kuris nepagydomai sirgo. Ir kitą dieną tėvelis dukrytei nupirko tokį pat šunį, atvežė į kliniką ir jie jį pasiėmė. Būna, kad tenka gyvūnų šeimininkus raminti, net raminaujų pasiūlyti. Žmonės myli gyvūnus, jiems būna šokas, stresas, ypač po avarijų, kai mylimą augintinį atneša leisgvj ant rankų. Yra tekę ir greitąjį kviesti, yra buvę, kad žmogus nualpo, kai buvo imamas gyvūno kraujo tyrimo mėginys. Būna ir psichozijų: tuomet reikia

raminti, pasišnekėti. Pasitaiko, kad net prireikia psichologo pagalbos“, – kalbėjo „Akeso“ direktorius ir papasakojo apie kitą veterinarijos specialistų darbo pusę – tą, kai šeimininkai klinikoje reikalauja užmigdyti sveiką gyvūną, nes šio nebe-turintys kur dėti...

„Mes gyvūnus visada, be išimčių, gydome. Nebent tikrai matome, kad neįmanoma padėti, bet visada rekomenduojame gelbėti. Kaip žmonėms, taip ir gyvūnams visokių stebuklų atsitinka. Mūsų toks darbas, principas ir pašaukimas. Niekada nemigdome sveiko gyvūno, – pabrėžė E. Novikas. – Ateina žmogus ir sako, kad mums nebereikia gyvūno, migdykim. Mes bandome įkalbėti, kad paieškotų kitų namų, prieglaudos. Jei žmogus 100 procentų pasiryžęs migdyti, jį išsiunčiame į kitą gydyklėlę. Mes nesame budeliai, žudikai“, – kalbėjo veterinarinės klinikos „Akeso“ vadovas.

Tačiau tokių gydytojų, kurie migdo sveikus gyvūnus, pasak pašnekovo, vis dėlto pasitaiko, ir tai dažniausiai lemia gana paprastas dalykas – pinigai...

Požiūris į augintinius keičiasi

E. Novikas sutiko su tuo, kad mūsų

► *Ukmergės veterinarijos klinikos „Akeso“ direktorius Edvinas Novikas teigė, kad jo darbe labiausiai įsimena akimirkos, kuomet pavyksta gyvūną ištraukti iš mirties gniaužtų.*

visuomenėje požiūris į gyvūną yra dar gana atsainus.

„Būna, žmogus prašo katinui tabletytės, nes šis viduriuoja ar vemia. O to priežasčių gali būti labai daug. Prašome gyvūną parodyti, kad galėtume surinkti visą anamnezę ir jam padėti. Tarybų Sąjunga daug kam „įkando“ – tais laikais į smulkiuosius gyvūnus požiūris buvo nulinis – svarbu buvo kolūkiai ir stambieji gyvūnai, – pastebėjo klinikos direktorius. – Dažnai žmonės neįsivertina, ar galės augintinį išlaikyti, galvoja, kad jam išvirs košės, papjaustys „šlapenkos“, ir bus gerai. Bet nebus gerai. Prieš įsigydami gyvūną, turime įvertinti, kiek kainuos jo išlaikymas. Gyvūnai – kaip ir žmonės. Nuo mitybos priklauso ir jo išvaizda, ir nuotaika, ir sveikata. Po truputį ir čia ateina supratimas, kad gyvūną reikia maitinti, vakcinuoti, antkaklius, dubenėlius, skanukus, žaisliukus pirkti.“

E. Noviko teigimu, veterinarai stengiasi nusistovėjusį žmonių požiūrį keisti į šiuolaikinį, ir jis keičiasi: „Mes dirbame šeštus metus ir tai, kas buvo pirmaisiais metais ir kas yra dabar, jau skiriasi. Kai Ukmergėje atidarėme kliniką, aplinkiniai išplėsdavo akis, nes būdavo – ir dažnai tebėra – tik kabinečiukai, kuriuose gydoma pagal senas technologijas. Bet dabar žmonės ateina, kasmet augintiniams daro tyrimus. Reikėjo formuoti nuomonę, padėti žmonėms, aiškinti, kas tai yra ir kam to reikia. Apskritai visoje Lietuvoje keičiasi požiūris į augintinius, jų gerovę.“

Tačiau ar keičiant požiūrį į gyvūną nenukrypstama į kraštutinumus – dažnai spaudoje pasirodžiusiuose pranešimuose apie garsaus žmogaus šeimoje įvykusią „skaudžią nelaimę“, perskaitome, kad pastipo šuo...

„Gal lygiagrečiai ir negalima žmogaus ir gyvūno gyvybės vertinti, bet man nesuprantamas ir posakis: „numetė kaip šuniui“. Kaip suprasti? Aš šuniui nemetu, aš jam paduodu. Yra visokių žmonių, kurie, sakykime, negali turėti vaikų. Jie turi šunį ir jam atiduoda tokią meilę! Viskas yra individualu, priklauso nuo žmogaus, nuo požiūrio. Mano šuo irgi miega mano lovoje, ir aš nežinau, kur turėtų būti jo vieta. Nenoriu lyginti žmogaus ir gyvūno: lyg ir mes, žmonės, žemėje esame viršesni. Gyvūnai yra tarsi vaikai – mes juos turime mylėti, turime prižiūrėti, rūpintis“, – kalbėjo E. Novikas.

Glaudžiasi šimtai gyvūnų

Visuomeninės organizacijos Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugijos vadovė Jolanta Guobaitė AF skaitytojams papasakojo apie

► Visuomeninės organizacijos Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugijos vadovė Jolanta Guobaitė sakė, kad beglobių gyvūnų yra tūkstančiai, o Utenos gyvūnų globos namuose glaudžiasi namų ir šeiminių netekę šunys bei katės.

nuskriaustų augintinių – gyvenimo pusę. Utenoje įsikūrusiuose gyvūnų globos namuose nuolat glaudžiasi keli šimtai nereikalingų, išmestų, šeiminingo netekusių gyvūnų.

„Esame nevyriausybė organizacija, įsikūrusi 1999 metais. Nuo 2007 metų esame globos namai. Bendraujame su visais rajonais, seniūnijomis. Mūsų patirtis yra milžiniška – vien 2021 metais per mūsų rankas perėjo 1000 kačių ir 500 šunų. Rūpinamės visais gyvūnais. O jie gyvena, nepaisydami draudimų ar sienų, – sakė globos namų vadovė ir tęsė: – Man nėra svarbu, iš kokio rajono gyvūnas. Beglobių yra tūkstančiai. Iš kitų savivaldybių atvyksta limituotas skaičius gyvūnų – tiek, kiek savivaldybė moka už paslaugą.

Prieglaudoje turime apie šimtą šunų ir apie 400 kačių. Plius dar apie šimtas glaudžiasi pas globėjus, kurie tik tam tikrą laiką tarpą pagloboja gyvūną. Globėjais jie paprastai tampa tokiu keliu: būna, kad vasarą žmonės atostogauja sodyboje, šeria atklydusią katę, ta katė vėliau ateina su kačiukais... Žmonės jų auginti nenori. Tuomet ir kalbamės, kad paglobotų, apeliuojame į žmogaus sąmoningumą, sąžinę. Jei žmogus sutinka ir tampa gyvūno globėju, juo rūpinamės mes. Gyvūną „sučiupojame“, nukirminame, nublusiname, rūpinamės, kad jis būtų vakcinuotas, sterilizuotas, duodame kraiko, maisto“, – sakė J. Guobaitė.

Paklausta, kokiais keliais gyvūnai dažniausiai patenka į globos namus, J. Guobaitė sakė, kad,

visų pirma, reikia atskirti šunis ir kates: „Kačių vislumas yra didelis, jos per metus gali 2-3 kartus atsivesti kačiukų. Standartinė situacija – žmogus sako, kad matė katę, padėjo maisto, tuomet jau skambina, kad ji su kačiukais, teiraujasi, kur dėti. Būna, pasakoja, kad numirė močiutė, o kieme laksto puslaukinės katės, jų nesugauna. Taigi, daugiausia yra beglobių kačių.“

Kiek kitaip į gyvūnų globos namus patenka šunys – šie dažniausiai yra paimami iš senų žmonių, kurie jais rūpintis nebepajėgia.

„Dažniausios situacijos, kada žmonės nebeturi jėgų gyvūnu rūpintis, arba gyvūnai lieka vieni, šeiminingams išvykus ar mirus“, – sakė J. Guobaitė. - Būna ir tokių situacijų, kai paimame gyvūną iš asocialių asmenų.“

Globos namų vadovės teigimu, žmonės dažnai gyvūnų atsisako ir pakeitę gyvenamąją vietą: „Pasakoja, kad išsikelia į butą, o į nuomojamą su gyvūnu nepriima. Tuomet sakau, kad išskotų kito buto. Juk dažnai į nuomojamą ir su mažais vaikais nenori priimti, bet jų juk nepalieki. Taigi, situacija analogiška, bet žmonės dar vis nevertinama gyvūno kaip šeimos

nario, laiko tik daiktui. Viena senyva moteris iš mūsų pasiėmė katę. Jos vaikai gyvena užsienyje, ji vyksta pas juos, o neturi kur palikti katytės. Pasiūlius katei padaryti dokumentą ir keliauti drauge, moteris nustebė: negi katę vežiosiuos?..“

J. Guobienė pasakojo, kad globos namai triušio ar panašaus gyvūno paprastai neima, o deda skelbimą ir praktiškai iš karto atsiranda naujas šeiminingas. Žmonės kreipiasi ir dėl laukinių paukščių. Pavasariais prasideda masiniai skambučiai – tai pelėdą, tai vanagą randa ir nori į gyvūnų globos namus nešti.

Ne visi gali pasiimti beglobį gyvūną

Utenos gyvūnų globos namų vadovė nuramino, kad jei pamestam gyvūnui neatsiranda šeiminingas, jis nemigdomas: „Tai yra gyvūnų globos namai. Gyvūnas migdomas tik kraštutiniu atveju, kada jam padėti nebeįmanoma, kada jis kenčia“, – kalbėjo gyvūnų globos namų vadovė.

Pasak J. Guobaitės, ne visiems, panorusiems pasiimti gyvūną iš šių globos namų, jis yra atiduodamas: „Dabar nebeduodame šuniukų risti prie būdų. Pas mus jie voljere gyvena, kiekvieną dieną išleidžiami palakstyti, yra vedžiojami. Pamenu, moteris su garbaus amžiaus tėčiu atvyko šuniuko. Žiūri senukas į šunį, kuris jam iki kelių, ir nori jį imti. Bet tas šuo lengvai užkliudys senuką, pargriaus, sužeis. Žmonės pyksta, kad gyvūnų neduodame seniems žmonėms, bet pagalvokime, kodėl nevežame proseneliams auginti proanūkių?“ – patirtimi dalijosi gyvūnų globėja.

„Būna, kad paimame gyvūną, kirmėlėse paskendusį, net kaukolė išopėjusi, - vien kirminai, skysčiai, iš gyvūno praktiškai nieko nelikę. Kai gyvūnas pagyja, išauga, išgražėja, ir jį pasiima žmonės, kurie tikrai rūpinasi, tuomet yra didelis džiaugsmas, – kalbėjo J. Guobaitė. - Vieną šuniuką, kuris net neatrodė panašus į šuniuką, paėmėme: susivėlęs, kaltūnai kelis kilogramus sveriantys, blusų pilni, sulipe. Jis buvo labai bailus. Mes jį sutvarkėme ir jis išvyko į Vokietiją. Mums siuntė žmonės filmuotą medžiagą: priprato prie žmogaus, drąsiai bėgioja kieme.“

Profesorius neduotų durniui kelio

Vilniaus Mykolo Romerio universiteto dėstytojas dr. Saulius Nefas – pirmasis Anykščių rajono meras. Jis vadovavo rajonui dvi kadencijas 1995–2000 metais.

S. Nefas kūrė tokią savivaldą, kokią pats įsivaizdavo. Jo valdymo metu pradėtos burti vietos bendruomenės, surengti pirmieji mero priėmimai, iškelta medinės pilies statybų ant Šeimyniškėlių piliakalnio idėja. Vietos bendruomenių tema jis parašė ir daktaro disertaciją.

Konservatorių partijos atstovas S. Nefas meru tapo 34-erių. Jaunas rajono vadovas, žvelgiant iš šių dienų, nebuvo labai diplomatiškas ir kartais, regis, kovojo su vėjo malūnais. Su dr. S. Nefu kalbamės apie tai, kaip jis vertina savo meravimą, dabartinę politiką, jaunimą.

► Pirmasis Anykščių rajono savivaldybės meras dr. Saulius Nefas sako, kad žmonės, kurie patys turėjo galimybių vadovauti, valdžią kritikuoja mažiau.

... Vidmantas Šmigelskas ►

- Nuo 1995-ųjų, kai pirmą kartą buvote išrinktas Anykščių rajono meru, praėjo 28-eri metai. Ką dabar manote apie pirmąjį Anykščių rajono merą S. Nefą?

- Kartais į savo sūnų pažiūriu... Darbai ne tie patys, bet polinkiai tie patys. Manau, kad taip, kaip buvo, taip ir turėjo būti, bent pagrindiniuose dalykuose, noruose, bandymuose kažką pasiekti.

- Kalbėdamas apie sūnų, turite omenyje Mindaugą, istorijos mokslų daktarą, VDU licėjaus direktorių (S. Nefas su žmona Dangira Nefiene užaugino du sūnus ir tris dukras – aut. past.)?

- Taip. Mindaugas yra visuomeniškas, visada buvo „spikeris“. Jam, kaip ir man, pinigai nebuvo svarbu. Apskritai visai mūsų giminei šitie dalykai nėra būdingi. Mes daugiau humanitarai, daugiau dvasinių vertybių žmonės.

Gediminas turi ir kitokio profilio – tikslus, kruoštus ir neviešas. Per pandemiją, krizės metu, jis metė turėtą gerą darbą ir išėjo į pigu.lt, tapo prekybos bosu, padalinio vadovu ir, aišku, nepralošė, internetinė prekyba suklestėjo. Bet ir vaikystėje, atsimenu, kai mama kažkur išvažiuodavo, tai Gediminas būdavo „finansų ministru“. Kažkodėl jam šitas pareigas palikdavo, o ne kažkuriam kitam.

O aš ką dariau 1995-aisiais, tą, manau, ir reikėjo daryti.

- Ką turite omenyje? Sprendimą eiti į merus ar darbus mero poste?

- Nenorėjau eiti į merus, bet čia jau buvo atsakomybės reikalas. Galėtų paliudyti mokytojai, su kuriais dirbome Anykščių Antano Vienuolio gimnazijoje (iki 1995-ųjų S. Nefas buvo šios gimnazijos direktorius – aut. past.). Dirbau

gimnazijoje, buvome pasiekę tam tikras pedagogines aukštumas. Gimnazijos statusą gavome, o tai ne taip lengva buvo padaryti. Nes prieštaraujantys tiesiog sakė – Anykščiuose jau yra viena gimnazija, kam mažam miesteliui kita? O aš sakiau – o kokybė mūsų darbo ar prastesnė? Ne, o jei ne, tai ir mums prašom statusą... Atsimenu ir rinkimų naktį: visi džiūgauja, akivaizdžiai matosi, kad mes laimime, o man buvo neramu... Bet buvo kiti dalykai, kadangi tu esi lyderis, niekas nebesiginčys, kas ten bus meru. Tu turi ir atsakomybę prisiimti. Galvojau, Jėzau, o kas dabar bus? Ech, prisikalbėjau... Po Nepriklausomybės paskelbimo praėjo penkeri metai. Per tuos metus juk reikėjo sakyti: „mes ateisime į valdžią, mes geriau padarysim“. Laimime ir ateina atsakomybė daryti geriau... Jeigu 1990-tais ar 1991-ais būtume pradėję galvoti, kas ten bus, gal nenorėsim į valdžią, tada, matyt, nieko būtume ir nedarę. Racionalūs žmonės svarsto, sveria: naudinga – nenaudinga. Ir dažnai nieko nedaro...

- Dabar labai daug jaunimo atsirado. Jūs

į valdžią atėjote 34-erių, vicemerai ir savivaldybės administracijos direktoriai buvo porą metų už Jus vyresni. Niekas Anykščiuose nešnekėjo, kad į valdžią atėjo jaunimas. Dabar, jeigu politikui dar nėra 50-ies, sako, „o, čia jaunas...“ Kas vyksta su amžiumi rajonuose?

- Į Brežnevą ir jo kompaniją kaip žiūrėjome? Kad jie seniai. Taip negali būti. Bet kai dabar atsakingai pasižiūri... Kiek Bidenui metų? Matyt, amžius dažnai nėra nei privalumas, nei trūkumas. Dabar atsiranda jaunų žmonių, kurie nebijo politikos, o juk politika tai kas? Sprendimų priėmimas žmogui svarbiose srityse, tad ar nereikia kuo daugiau visokio amžiaus žmonių... Štai politikavimo (pluripimo ir nieko nedarymo) tai reikia kuo mažiau.

- Anykščių rajono valdymą, rajono politinį gyvenimą stebėjote ir po pasitraukimo iš valdžios, juolab, kad pradžioje dar ir gyvenote Anykščiuose, buvote rajono tarybos

► Per valstybines šventes Anykščiuose vėliavos kelti kviečiami garbūs anykštėnai. Šioje nuotraukoje dr. Saulius Nėfas ir žymiausias anykštėnas partizanas, 95-erių Jonas Kadžionis.

- Psichologinis dalykas. Galvoju, kad praeities reliktas. Praeityje, turint milicijoje dirbantį kaimyną, nors jo ir nemėgai, tu buvau kietesnis, nei tie, kurie tokio kaimyno neturėjo. Tas kaimynas tau teises sutvarkydavo, išsukdavo iš kokios nors bėdos.. Tas reliktas, nepotizmas atėjo iki mūsų laikų. Visi absoliučiai keikia politikus, bet nori su jais turėti pažinčių. Matyt, yra paslėpta – o gal jis man padės. Antropologai sako, kad kiekviename iš mūsų atsispindi 16 kartų... Tikiu aš tu. Palikuony paslėpta kažkokią liniją.

- Jeigu jūsų sūnus Mindaugas pasakytų: „bandysiu aš, tėvai, eiti į Anykščių rajono merus“, ką jam atsakytumėte?

- Jis yra pats pasakęs, kad „gal ir būsiu aš kada nors ministru“. Dar sovietiniais metais savo mokiniams sakiau – jūs turit norėti būti prezidentais. Gerai, kad žmogus nori ir siekia. Siek būti kosmonautu, krepšininku. Labai gerai yra ko nors siekti. Tie, kas siekia, ruošiasi, deda pastangų. Mindaugas yra vertybinis žmogus. Galvoju, kad jo aplinkoje yra daug jaunų žmonių: kariškių, istorikų, kurie taip pat vertybiniai. Manau, kad bus laikas, kai jie ateis, užims tuos postus. Bet, kad skatinčiau – ne, gal atvirksčiai, sakyčiau, „pagalvok dar“. Buvo laikmetis, kai jis norėjo mesti darbą mokykloje ir tik dėstyti universitete, sakiau – „ar gali dar truputį palaukti, padirbk dar penkerius metus mokykloje, o tada mesk“. Tik

nariu. Matėte kitus rajono vadovus. Jūs bent sau juos vertinote, galvojote, tarkim, „ką tu čia darai, aš visai kitaip daryčiau?“ Ar net ir emociškai nusišalinote?

- Kiekvienas žmogus – skirtingas kaip ir tie, kas jau buvo merais, o tada kažkiek ir jų darbai skirtingi. Gerbiu visus už darbus, bet negaliu gerbti to, kuris tik kūrėsi savo įvaizdį (na, bet gal dėl to įvaizdžio net ir politiniame bestseleryje „Kabinetas 339“ tapo kone populiariausiu personažu) ir to, kuris pažeidinėja įstatymus, ieško naudos sau (na, bet kaip kitaip pasieksi, kad tave išvestų su antrankiais). Net ir dabar, kai esu dėstytojas ir matau, kad kolega kažką ne taip padarė, patyliu. Nerėksi juk, kad tu darytum kitaip. Arba vaikai kažką padaro kitaip... Mažiau valdžią kritikuoja tie, kurie patys pauosto šitos duonos. Gera nuvažiavus į Kėdainius sakyti, kad visi Lietuvos tiltai blogos būklės ir jiems skiriama labai mažai pinigų. O kas toliau? Džiaugiuosi, kad dabar kur kas didesnės galimybės. Atsimenu, mūsų laikais pirmą trinkelėmis grįsta gatvės dalis buvo prie Anykščių kultūros rūmų, 20–30 metrų ilgio atkarpa. Taip mes to projekto laukėme, kiekvieną dieną važiuodavau pažiūrėti. Matome, kaip pasikeitė laikai, kiek dabar valdžia turi pinigų, galimybių, ir tu reikia tik džiaugtis.

Galiu pagalvoti, kad kitaip daryčiau, bet užsiimu poziciją, kad „tu jau buvai...“, ir viskas. Kiti, kurie ateina, turi padaryti geriau, reikia žiūrėti į priekį. Nes kai žiūri atgal, atsiduri Brazausko mąstymo paradigmoje: prie „kolchozo“ buvo geriau.

- Tarybos kokybė, mano supratimu, blogėja. Daugelis veiklių žmonių nenori eiti į valdžią, netiki Tarybos įgalumu, todėl tų, kurie išrenkami, kokybė prastėja. Nepastebit tokios tendencijos?

- Girdžiu tokias šnekas, ne tik Anykščiuose, kad žmonės sutinka eiti į sąrašus, bet paskui patys paklausti aiškina, neva „aš nenorėjau, kažkas mane įrašė, prikalbino“. Prieš porą metų vedžiau daug seminarų seniūnaičiams, 17-oje savivaldybių buvau. Rimtas potencialas, tikrai ne senukai ten sėdi. Užduodavau jiems vieną klausimą – kodėl tapote seniūnaičiais? Dauguma sakydavo, kad seniūnaičiais tapo ne savo noru. „Na, tai čia seniūnas prikalbino, meras prikalbino“. Bet galutinis žodis „taip, sutinku“ buvo juk pačių seniūnaičių.

Ir į tarybą, jeigu tu jau sutikai, tai kam beaiškinti, kas prikalbino ir dėl ko prikalbino. Džiaukis, kad tave kalbino, o ne kažką kitą ir gerbk save, jei davei sutikimą.

- Būti kažkuo, turėti „antpečius“ yra negarbė... Čia lietuvių bruožas?

- Nevedu aš prie to. Aš visada tais „antpečiais“ džiaugiuosi. Kodėl žmonės eina, sutinka, o paskui sako „aš nenorėjau“? Nežinau. Čia klausimas sunkiai atsakomas, bet man regis, kad jie, kaip sakiau, negerbia patys savęs.

- Sėdi pilietis ir kalba, kad Seime vagys, o meras debilas. Bet jeigu jis pažįsta kokį Seimo narį, tai tuo didžiuojasi ir visiems pasakoja, kad tokį žmogų pažįsta. Didžiuojasi pažintimi su tuo „vagimi“ ir „debilu“. Koks čia fenomenas?

► Dar ne meras... Greičiausiai, dar iki 1990-ųjų daryta nuotrauka, kurioje vienas Anykščių sąjūdiečių lyderių Saulius Nėfas su bendraminčiais piketuoja prie Anykščių rajono vykdomojo komiteto pastato.

► Istorikas Saulius Nefas buvo pagrindinis Šeimyniškėlių piliakalnio, esančio šalia Anykščių, tvarkymo iniciatorius.

ties pasakiau ir žiūriu, kad, būdamas mokykloje, dabar jis labai puikiai jaučiasi. Kad apie kažką galvoja žmonės, yra gerai ir kuo daugiau galvos, tuo geriau bus mums visiems, bus konkurencija. Bet neskatinčiau eiti į politiką, net nežinau, kur eiti skatinčiau.

- Jūs buvote problematiškas meras, konfliktiškas. Buvo daug idėjinių dalykų, nuo kurių Jūs nesitraukėte. Mindaugas taip pat turėjo problemų su Šaulių sąjunga po to, kai parašė teisybę. Ir jis, tikėtina, būtų nepatogus vadovas...

- Jeigu nori kažką įteigti, natūralu, kad gali ir klysti. Svarbiausia, kad žmogus bent ką nors teigtų, o gyvenimas viską pastato į savo vietas.

- O dabar Jūs esate patogesnis? Ragai neaplaužyti?

- Patogesnis – ne. Tik metai daro savo. Kalbant ir apie universitetą, žiūriu, kad ir dėstytojai, ir studentai mąsto jau kitaip, nei aš. Pagalvoji, kad gal tu kažką negerai darai, o ne jie. Po šešiasdešimties tu nebisi tam pagrindiniame rate. Kita karta ateina, ir ji kitaip mąsto. O jeigu jų kitoks mąstymas, tai ir tu pagalvok. Bet nesu patogus ir man tai netrukdo. Toks aš ir baigsiu gyvenimą, tik metai savo daro. Nebedaužai galva sienos, nebeįrodinėji, kad čia tavo ir tik tavo tiesa. Gal yra ir kitų tiesų. Pavyzdžiui, džiaugiuosi, kai mano studentai padaro kai ką geriau, nei aš!

- Arba prisimeni posakį „duok durniui kelią“...

- Ne. Tai, ką ašksčiau sakiau, tinka kitaip pagalvojantiems žmonėms, kurie keičiasi. Juk ir aš pats pasikeičiau. O su durniais kitaip – jeigu tikrai matyčiau, kad durnius, gal ir neduočiau kelio, nes jis nuėjus tuo keliu labai daug pragadins.

- Geriau Kapujuje pirmuoju, nei Romoje antruoju. Ar išvykęs į Vilnių nesijaučiate praradęs savo vertę, svarbą. Dabar esate vienas iš daugelio Lietuvos mokslo žmonių, Anykščiuose buvote pirmasis žmogus. Vilniuje Jūsų gatvėje neatpažįsta arba ne visi atpažįsta...

- Niekados apie tai negalvoju. Svarbu, ką tu darai. Po merystės grįžau į mokyklą, man tada reikėjo tik darbo. Kai tampa dėstytoju, aišku, Vilniuje niekas tavęs nežino, bet toje aplinkoje realizuojai save. Yra siekiamybė nuo ilinio dėstytojo kopti karjeros laipteliais. Pasiėki... Užduoda man dažnai klausimą, „ar galėtum grįžti į mokyklą penktokų mokyti?“ Taip, galėčiau, – atsakydavau. Juokdavosi, „baik, tu gi buvęs meras, profesorius“. 2018 metais paskambino vienas mano draugas, Vilniaus mokyklos direktorius, ir paklausė, „gal žinai istoriką, nes mokytojas serga, gal žinai, kas jį pavaduotų?“ Aišku, jis turbūt galvojo apie Mindaugą, bet sakau, o ko manęs neklausi. Sako, „baik“... Kaip tik buvo pusmetis, kai neturėjau paskaitų. Ir nuėjau į Žemynos progimnaziją, mokiau penktokus, šeštokus. Man pačiam buvo idomu, ar patirsiu diskomfortą. Pasirodo, ir vėl gera dirbti su vaikais. Patiko, puikiausiai jaučiausi. Aišku, reikėjo vėl sugrįžti, vaikai pasikeitė, vaikai testuoja „jauną“ mokytoją. Vardų tu jų nežinai, valdymas nulinis, bet, nepaisant to, kad labai sunku lyginant su studentais, bet sau įrodžiau, kad jeigu reikėtų, aš galėčiau. Daugiau kaip mėnesį toje mokykloje padirbau, paskui dar kitoje...

Dar vienas pavyzdys – mes su Mindaugu ėmėmės atkurti seną sodybą. Jis gavo dovanų. Ką, manote, aš dariau toje sodyboje? Sugriuvęs laužas, apžėlęs... Tai dirbau tuos pačius juodžiausius darbus. Sodyba netoli Taujėnų, mano tėviškės. Ten gyvena mano klasiokas, stambus ūkininkas. Man nuolat reikėdavo jo pagalbos. Vieną kartą ūkininkas sako: „O gal ir tu galėtum man padėti?“ Ir aš einu pas jį padėti. Su kastuvu. Ką žmonės pagalvos? Gal universitetas užsidarė, gal mane išmetė... Bet juk ne vogti einu. Padedu. Ir savotiškai užsidirbu, juk išsikviesti traktorių nuošalią sodybą kainuotų, o čia mes tvarkomės tarytum barteriu. Kita vertus, pas jį dirbdamas, aš išmokstu daug gerų dalykų, kurie man praverčia darbe prie ūkio. Manau, kad ėjimas dirbti su penktokėliais ir darbas prie melioracijos su kastuvu yra dideli mano pastarųjų metų pasiekimai ir tokie pat man jie svarbūs, kaip parašyta

monografija apie bendruomeniškumą ar knyga apie Taujėnų ir aplinkinių mokyklų istorijas, bei rašomos apie Taujėnų bažnyčią ir Taujėnų partizanų kelelius.

- Ir arbatos pasipilstymas su „bendradarbiais“ ant griovio krašto – savotiškas pasiekimas...

- Panašiai ir būna... Kai nebūdavo mano klasioko ir jis mane palikdavo vietoj savęs, įdomu klausyti, ką jo darbininkai šneka apie bosą... Jie žino, kad bosas viską ne taip daro, kad reikia kitaip daryti. Pagalvoju, žmonės, džiaukitės, kad jis yra ir jums duoda darbo. Bet žmogaus prigimtis... Mane jie vertino, priėmė kaip savą, nors puikiausiai žinojo, kas esu... Ir studentams sakydavau, kad yra vakarietiškas metodas, padedantis suprasti darbininkus – nueini prie cecho linijos ir padirbi. Šitą metodą dar galima vadinti Petro I-ojo sindromu, kai caras persirengdavo ir vaikščiodavo klausydamas, ką žmonės šneka. Politikams būtų labai pravartu. Nes kai esi pakilęs, realybės nebesupranti.

- O studentus galima prisileisti, bandant juos suprasti? Ar tai rizikinga, nes nebesugebės grįžti į tam tikrą atstumą?

- Drąsiai. 2010 metais buvo 12 grupių mano specialybės pirmakursių. 12 grupių kart 25 žmonės. Čia buvo pats pikas. Dabar vieną grupę surenkame ir džiaugiamės. Kai buvo tiek daug studentų, eidavome kartu į teatrą, po teatro nueidavome į kavinę spektaklio aptarti. Visada specialiai aš užsisakydavau alaus, nes man nuo studijų laikų buvo tokia idėja, kad jeigu dirbčiau su studentais, būtina kartu išgerčiau alaus bokalą. Tad šnekėdamasis po teatro ir pamatai iš kito šono, kokie jauni, protingi žmonės bręsta. O kas yra teatras? Mokėmės politikos mokslus, labai paprastai paaiškindavau, kad politika tai yra savotiškas teatras. Dabar ir studentų mažiau, ir

tos nesąmonės su priekabiavimais prasidėjusios. Ne tai, kad bijau, bet ir apie tai pagalvoju. O iš ko dalis skandalų gimsta? Aišku, nebūtinai šita neformalaus bendravimo forma turi būti. Kitas dėstytojas gali sugalvoti kitų formų. Bet dabar dauguma dėstytojų šitų dalykų privengia, atidarai duris, uždarai... Ką dėl to prarandame? Žmogišką vertybę, kuri vadinasi BENDRAVIMAS. Su tais studentais, su kuriais neformaliai bendravome, ir dabar palaikome ryšius.

- Kiek dabar yra aktuali būsena – konfliktas?

- Svarbu suvokti, dėl ko konfliktuoti. Dalis yra tiesiog ant visų ir tikriausiai ant savęs pikti, ir jie sukuria savotišką konflikto būsena mūsų visuomenėje. Kita dalis į viską žiūri paprasčiau, ai, man dzin... Visi teisūs ir plaukia... Nenori konfliktuoti. Bet juk dėl tam tikrų vertybių reikia konfliktuoti, jei esi žmogus-pilietis, o ne žmogus-varotojas. Pats sakėte, kad mano gyvenime visada buvo konfliktavimas. Net ir mokykloje, anais laikais, kurdamas Lietuvos istorijos kabinetą, konfliktavau su valdžia. Šviesaus atminimo direktorė Jadvyga Budavičienė mane palaikė, bet kai partijos komitetas išgirdo, kad kuriamas Lietuvos istorijos kabinetas, atsiuntė partijos sekretorę Leonavičiūtę pasižiūrėti. Ji apžiūrė kabinetą, kurio priekyje istorikų fotografijos sukabintos: Motiejus Strijkovskis, Albertas Kojalavičius, Bronius Dundulis, Pranė Dundulienė, Rimutė Rimantienė. Aišku, ir komunistai Romas Šarmaitis, Juozas Vaitkevičius... bet jie pačioje apačioje. Tada jau klausama, kodėl jie apačioje pakabinti? Sakau – abėcėlė. Ir tuo viskas baigėsi, bet nežinau, kaip būčiau pasielgęs, jeigu jų pavardės būtų prasidėję A ar B.

- Ar nėra dabartinis pasaulis nuobodesnis, gal net ir blogesnis vien dėl to, kad žmonės nenori konfliktuoti? Jaunimas nori gyventi patogiai.

- Vis tiek bus kritinė masė, kuri norės daryti dalykus. Nekonfliktavimas atsiranda ir iš to išmokimo „mandrai“, visiems įtinkančiai kalbėti, o tai kalbėjimas bendromis frazėmis. O kai išmoksime taip kalbėti visi, nusibos, bus neįdomu. Net ir mes, Vidmantai, nesusitiksime padiskutuoti, nes abiems bus neįdomu. Jeigu visi bus tokie, ką jūs rašysit? Kodėl eini į kiną, į teatrą? Kažką kito tikiesi pamatyti, negu tavo buityje.

- Ir nebūtinai tai turi būti sterilu, geriau kad nebūtų sterilu..

- Būtent. Mane, pavyzdžiui, šokiruoja dabartinis kinas, dabartinis teatras. Bet suprantu, kad mane šokiruoja todėl, kad man virš 60-ies. Jeigu visur viskas bus tik pagal instrukciją, ar taip, kaip patinka man, nebus kokybės, nes nebus kitos ir kitokios minties. Atsimenat, kai aš, būdamas mokyklos direktoriumi, vaikščiojau su vėliava? Jūs rašėte, kad darau nesąmones. Pažiūrėkit, kas dabar dedasi. „Žalgirio“ rungtynėse būti be vėliavos yra blogas tonas. Dukra Eglė klausia, ar aš eidamas į krepšinio varžybas ukrainiečių vėliavą pasiimsiu? Pasiimsiu.

- Savo dukrai sakau, mes esame skirtingo amžiaus – aš žymiai „jaunesnis“. Jaunimas, regis, atsargesnis, apdairesnis, besilaikantis taisyklių. Daug jaunimo už

mane geresnio ir tvarkingesnio, bet jie nuobodūs...

- 100 proc. sutinku. Mano anūkės, kai aš neužsisėgu saugos diržo, spiegia. Kas tai yra? Laikymasis tam tikrų taisyklių. Bet jeigu jos čia laikysis taisyklių, kitur laikysis, tai gal korupcijos ir melo bus mažiau. Visur jie laikysis taisyklių, bet tai nereiškia, kad jie neturi galvoti, kaip gali būti kitaip. Aplankiau partizaną Joną Kadžionį per jo 95-meį. Jis sako, Lietuvos laukia šviesi ateitis. Jam, žiūrint į dabartinio jaunimo vertybes, turėtų būti baisu, pabaiga Marijos žemei. Bet jis sako, kad laukia šviesi ateitis. Jo pasakymas remiasi patirtomis kančiomis – patirtos kančios niekur negali dingti. J. Kadžionio pasakyme girdžiu tikėjimą. Jeigu tikim, tikėjimą perduodam vaikams, vaikai suras tuos įdomesnius dalykus. Visi negyvens narvelyje. Matome didžiulį nusivylimų. Priėmėm rusus, norėjome su jais bendrauti. Merkel ir Sarkozi saviems žmonėms norėjo pigių dujų, pigios naftos ir nepamatė, kaip niekšeliai daro savo blogus darbus. Pasimokėm. Po karo vėl su Rusija atradinėsime naujus ryšius. Mes būsime atsargesni, o vaikai vėl kitaip darys. Kaip buvo su tremtiniais? Pradžioje pyko, paskui suprato, kad reikia gyventi, reikia žiūrėti į priekį. Ir keršto nebuvo. Dabar gerai, kad imamės veiksmų. Sužinome, kad yra ne tik rusų

literatūra. Nemokėjome kitų kalbų, skaitėme tik Čechovą ir Dostojevskį, o dabar mūsų vaikai, jei ne mes, atras kitus. Ar jie bus nuo to blogesni? Kai paskutinį kartą lankiausi Kazachstane, reikėjo nusipirkti bilietą, turėjau stotyje palaukti. Atpūškuoja bobutė, kazachų gymio, pasidėjo šalia manęs krepšius ir nusprendė padejuoti. Sako, mano vaikai Rusijoje gyvena, važiuoju į Rusiją, reikia pasikeisti pinigus. Paskaičiavo, kad keisdama pinigus prarado truputį, sako: „kaip anksčiau buvo gerai, nereikėjo keisti pinigų“. Mane tada už liežuvio patraukė: „kas jau ten anksčiau gerai buvo, juk tie dabar žmonės žudo“. Bobutė užsivedė, aiškino, kaip Volodei vienam sunku, visi puola, ir Europa, ir pasaulis blogas, o jis geras. Sakau, jeigu pasaulis toks blogas, kodėl Volodios ir jo draugu vaikai gyvena Europoje. Jinai: „taigi kiekvienas tėvas savo vaikui nori gero, ir aš tą darčiau, jeigu galėčiau“. Ji aiškiai nesuveda dviejų dalykų – „bloga“, anot jos, vakarų pasaulio ir Volodios bei jo aplinkinių noro, kad vaikai gyventų tame blogame pasaulyje!.. Bet kariauti, sakau, juk negalima. Sako: „esi žmogus lyg ir mokytas, bet taip siaurai mąstai – mastyk gi kiek plačiau, televiziją pažiūrėk, ten viską pasako, ką tie ukrainiečiai daro...“. Gerai, kad atvyko jos traukinys į „gerą Rasiją“, tad teko pabaigti pokalbį ir pirkti bilietą į „blogus vakarus“. Labai gerai, nors iš tikro, tai daviau durniui kelią.

Dosjė

Saulius Nefas gimė 1960 m. Taujėnuose (Ukmergės raj.)
 1983 m. baigė Vilniaus pedagoginio instituto Istorijos-pedagogikos fakultetą, įgijo istorijos mokytojo išsilavinimą.
 1983–1990 m. dirbo Anykščių Antano Vienuolio ir Viešintų (Anykščių r.) vidurinėse mokyklose istorijos mokytoju.
 1990–1995 m. – Anykščių Antano Vienuolio vidurinės mokyklos direktorius.
 1995–2000 m. – Anykščių rajono meras.
 1997–2000 m. – neakivaizdžiai studijavo Vilniaus pedagoginio universiteto sociologijos doktorantūroje. S. Nefo tyrimų tema – bendruomeniškumo plėtra Lietuvoje. 2007 m. Mykolo Romerio universitete apsigynė disertaciją „Funkcionalios vietos bendruomenė Lietuvoje ir miesteliuose“, yra socialinių mokslų, vadybos ir administravimo daktaras.
 2000–2004 m. – Anykščių Antano Vienuolio gimnazijos direktorius.
 2004 m. – Seimo narys.
 Nuo 2004 m. dirba Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo fakulteto Viešojo administravimo katedroje, 2004–2009 m. buvo lektorius, 2009–2015 m. – docentas, nuo 2015 m. yra Viešojo valdymo ir verslo fakulteto Viešojo administravimo instituto profesorius.
 Jis taip pat yra Jungtinių tautų organizacijos ir Pasaulio banko ekspertas, nuo 2005 m. su savivaldos ir demokratijos plėtros projektais dirbantis Vidurinės Azijos šalyse: Tadžikijoje, Kirgizijoje, Kazachijoje, Uzbekijoje.
 Vaikai: Gintarė Nefaitė-Siniakovienė (g. 1986 m.) – geografė, tarnautoja, Mindaugas Nefas (g. 1987 m.) – mokslininkas istorikas, visuomenininkas, Gediminas Nefas (1989 m.) – vadybininkas, Rūta Nefaitė (g. 1991 m.) – valstybės tarnautoja ir Eglė Nefaitė (g. 1996 m.) – filologė, vadybininkė.

Šimtmetį švęs, jei susirinks visi draugai

„Buvau pakrikštytas štai taip, dvigubu vardu: Romaldas Juozas, nors visi visada mane vadina Romualdu.

Vadinkit ir jūs“, – pokalbį pradėjo šviesaus proto, nors ir paprašęs įsikibti į parankę, tačiau vis dar stiprus žurnalistas, pedagogas, knygų autorius bei vertėjas Romualdas Valančiūnas.

93-ąjį gimtadienį gegužės 14 dieną sutikęs buvęs Utenos radijo, Lietuvos nacionalinio radijo žurnalistas savo noru pasirinko gyvenimą globos namuose ir nesupranta, kodėl kiti taip bijo tokių sąlygų: čia R. Valančiūnui dėmesį skiria rūpestingos darbuotojos, jis turi savo kambarėlį, kuriame skaito knygas net iki vidurnakčio, seka naujausias žinias bei... visuomet laukia svečių, kuriuos vaišina kava.

Autorės nuotr.

... Sigita Pivorienė >

Kalbinti ir mokytojai, ir ministrai

Jau šešerius metus R. Valančiūnas gyvena Utenos socialinės globos namuose: prieš septynerius palaidojęs žmonelę Aldutę, nenorėjo gyventi vienas ar dukrai „ant sprando užlipti“. Vyras sakė nė minutės nesigailėjęs tokio savo apsisprendimo ir dar draugą, metais už save vyresnį, profesorių Algirdą Vyžintą čia atsikraustyti įkalbinėja.

Nors, įėjus į socialinės globos namų patalpas, koridoriai labiau priminė ligoninę nei jaukius namus, tačiau R. Valančiūno kambarėlis nuteikė jau visai kitaip: jame įsikūręs žurnalistas papuošė sienas paveikslais, savo gyvenimo nuotraukų koliažu ir džiaugėsi, kad čia turi viską: ir televizorių, ir radiją, o svarbiausia – knygų.

Visas socialinės globos namų darbuotojas R. Valančiūnas kone angelais vadina: viskas paduota, atnešta, sutvarkyta, niekuo rūpintis nereikia – lieka gražaus laiko skaityti, klausyti radijo.

O radijas ir R. Valančiūnas – neatsiejami. Nereitas uteniškis turbūt puikiai pamena radijo laidų vedėją Romualdą, kuris šį darbą dirbo net iki 2006-ųjų.

„Buvau pirmas Utenos rajono vietos radijo laidų korespondentas-organizatorius. 1964 metais, mane priimdama dirbti į radiją, Mykolaitienė, antroji sekretorė, nei žodelio nepasakė, kad turiu būti komunistas. Padirbėjau pusę metų, iškviečia mane pirmasis sekretorius ir sako: „tu dirbi gerai, bet ar žinai, kas yra mokyklos direktorius? Komunistas. Parduotuvės direktorius? Komunistas. Pašto direktorius? O tu? Arba stoji į komunistų partiją, arba išėjai, – pirmuosius žingsnius radijuje prisiminė pašnekovas: – O mes apgyvendinti Utenoje pas uošvius: mano dukrytės ir mes gyvename

► Romualdas Valančiūnas itin dėkingas Utenos socialinės globos namų darbuotojoms - devyniasdešimtmečio proga jos R. Valančiūnui padarė staigmeną: padovanojo visą knygą, surinkusios ir sudėjusios į ją įvairias garbaus globos namų gyventojų nuotraukas, jo kūrybos eilėraščius.

mažame kambarėlyje. Žmona dėsto istoriją. Na ką, apsisprendžiau... Ir tuomet 13 metų buvau kompartijos kultūros skyriaus vedėjas, atsakingas už švietimą, kultūrą, sportą ir mediciną. Turėdavau dalyvauti pasitarimuose, kalbas sakyti.“

Tačiau R. Valančiūnas

savo naryste komunistų partijoje niekada nebuvo patenkintas, tad, vos progai pasitaikius, iš jos pabėgo. Teigia, kad nuo tada niekada jokiai partijai ir nebeprisiklausė.

„1977 metais, kai komunistų partijos pirmasis sekretorius Vytautas Tvarijonas išvažiavo atostogauti prie Juodosios jūros, antrajam sekreto-

► Dirbant radijo žurnalistu, Romualdai Valančiūnui teko kalbinti ne tik Adolfą Šleževičių (nuotraukoje), bet ir Algirdą Brazauską, Kazimirą Prunskienę, kitus žymius politikus.

būti 55. Pasirodo, kai radijuje dirbau, darbuotojos mano Sodrai skirtus pinigus pasiimdavo sau...“, – maloniai ir ne visai smagiais įvykiais su AF skaitytojais dalijosi pašnekovas.

Egzamino neišlaikė, nes nebuvo komjaunuolis

Gyvenimo pradžia R. Valančiūnui lengva nebuvo. Vyriausias iš keturių Liudvikos ir Motiejaus Valančiūnų sūnų, greitai turėjo tapti pagrindiniu mamos pagalbininku – tėvelis nuo džiovos mirė sulaukęs 44 metų.

„Mama liko auginti mus, keturis brolius, viena. Tėtis mirė 1947 metais, kai man buvo 16 metų. Mama labai sunkiai dirbo, ji buvo mokytoja. Tėvelis buvo paštininkas, dėl to teko daug kraustyti – gyvenome Kaune, Obeliuose, Veisiejuose. Kai tėvelis susirgo, jau gyvenome Utenoj. Mama tuomet nebedirbo mokytoja, buvo buhalterė. Mamytė mirė, kai jai buvo 55 metai, – anksti našlaičiais liko Valančiūnų vaikai. – Dabar esame likę trys broliai: vienas, sulaukęs 82-ųjų, prieš trejus metus mirė nuo COVID-19. Vienas brolis gyvena Šiauliuose, kitas guli Klaros ligoninėje.“

R. Valančiūnas mokėsi Utenos pirmojoje berniukų vidurinėje mokykloje – jau tuomet buvo pastebėtas, nuolat renkamas seniūnu, tačiau, nebūdamas nei spaliuku, nei pionieriumi, nei komjaunuoliu, nepatiko klasės auklėtojai, rusų kalbos mokytojai, kuri vaikinui už rusų kalbos rašinį, nors šis mokėsi tik penketais ir ketvertais, parašė dvejetą.

„Ir kur aš „besdėsiu“, kaip sako iš pa Utenas? Perlaikiau egzaminą, gavau penketą, bet įstoti į aukštąją mokyklą jau nespėjau. Kreipiausi į

riui parašiau pareiškimą, kad mane atleistų. Nurodžiau, kad sveikata bloga. Kai grįžo Tvarijonas, ilgai darbo niekur negalėjau gauti, kol pagaliau, 1984 metais, vėl tapau radijo korespondentu – ir Vilniui, ir Utenai ruošdavau straipsnius iki 2006 metų. Į savo radiją kviesdavau klases draugus. O klasiokų buvo trys mergaičių klases ir dvi – berniukų. Visus sudėjus – 151.

Buvau savo darbo entuziastas. Su pašnekovu visada susitardavau dvi tris dienas prieš pokalbį, sakydavau, kad kalbėsime tokia tema, kad tokią dieną ir tokią valandą punktualiai ateitų pas mane. Ateidavo ir inžinierių, vadovų, mokytojų, gydytojų. Darbas labai patiko – kalbinau ne tik Adolfą Šleževičių, bet ir Kazimirą Prunskienę, Algirdą Brazauską, kitus ministrus, ypač tuos, kurie atvykdavo Sartų lenktynių žiūrėti“, – apie mylimą darbą pasakojo ponas Romualdas.

R. Valančiūnas sakė, kad, dirbant radijuje, ir įvairių kuriozų yra nutikę. Prisiminė kalbintą mokytoją, kuri radijuje visai netyčia ėmė ir... nusikeikė.

„Sykį smarkiai lijo, o už dešimties minučių pas mane turėjo ateiti mokytoja, lituanistė. Ateina, žiūriu – nesušlapusi. Sakau, mokytoja, kaip čia taip, nesušlapusi, jūs nesikeikiat, kad taip sekasi? Pasakykit, kaip atėjote sausa? O ji ir sako: „Va, kur va ėjau pro upelį...“. Sakau, mokytoja, kaip jūs keikiatės! Atsukau įrašą, iš tiesų – keiksmazodis. Tokių kuriozų būta.

Kitą kartą, jau darbo pabaigoje, 2006 metais einu pro turgų, man moteris – linkt. Gėda, moteris sveikinas, aš jos nepažįstu. O ji ir sako – neatsimenat, jūs mane penkias minutes kalbinot per Lietuvos radiją! Man taip gėda – neatsimaniau

pašnekovės.

Būdavo, kai kurie kolegos kyšius imdavo – arba duodi, arba bus tau per radiją. Aš taip nedariau niekada, už darbą gaudavau, o daugiau – nei cento. Tačiau mane patį apgavo – kai išėjau į pensiją, Sodroje pasakė, kad mano darbo stažas yra tik 40 metų, nors turėjo

► Keturi Liudvikos ir Motiejaus Valančiūnų sūnūs anksti neteko tėvo - šis mirė vos 44-erių. Neilgai skirta buvo gyventi ir mamai, ji Anapilin iškeltavo būdama 55 metų (Nuotraukoje - 1951-ieji metai, kairėje stovi R. Valančiūnas).

► *Žurnalistas, pedagogas, vertėjas Romualdas Valančiūnas teigė neretai skaitantis ir iki vidurnakčio.*

švietimo skyriaus vedėją Balį Stasiulionį – sako, kaip tik 1951 metais Pakalniuose atidaro naują septynmetę mokyklą ir tu dėstysi likimo istoriją, lietuvių kalbą ir rusų kalbą, už kurią buvau gavęs dvejetą... Mokykloje, iki darbo radijuje, dirbau 13 metų. Iš visų ten dirbusių šiuo metu esame gyvi likę tik du. Beje, Pakalniuose susipažinau ir su žmonele“, – pasakojo daugiau nei devynias dešimtis metų nugyvenęs R. Valančiūnas.

Parašė knygą apie savo mokytoją

R. Valančiūnas buvo ne tik radijo laidų vedėjas, žurnalistas, mokytojas. Jis yra ir knygų autorius bei vertėjas. Iš rusų kalbos, kad ir kaip tai paradoksalu po nepavykusio rusų kalbos egzamino, jis išvertė aštuonias knygas.

„Parašiau knygą apie savo mokytoją Rapolą Šaltenį – 44 žmonės sutiko parašyti apie jį laiškus, kuriuos sudėjau į knygą. Tie, kurie nerašė, kai knygą išėjo, gailėjosi. R. Šaltenis, būdamas mokytoju, režisavo spektaklį, kuriame vaidinau nebrendylą. Taip kurį laiką Utenoje mane ir vadino“, – juokėsi pašnekovas, kuris taip pat rašo ir eiles, satyrą, yra sukaupęs daugybę įvairiausių žmonių gimimo bei mirties datų, telefono numerių, adresų, yra sudaręs savo giminės medį net nuo 1820 metų.

Kai susikūrė uteniškių kraštiečių klubas „In-

draja“, R. Valančiūnas buvo renginių koordinatorius.

„Mano pasiūlymu rinkdavomės du kartus: sausio paskutinį šeštadienį Vilniuje, o vasarą pas mus, Utenoje“, – pastebėjo buvęs vienas aktyviausių klubo narių.

90-metį paminėti sutrukdė pandemija

R. Valančiūnas, drauge su meiliai vadinama žmonele, užaugino dvi dukras – viena jų gyvena Kaune, kita mirė vos 36-erių, pakirsta galvos smegenų vėžio...

„Su žmonele dar atšvenčiau auksines vestuves, dabar būtume šventę jau ažuolines. Aš vedžiau 1952 metais gruodžio 21 dieną, o paskui mus slapta bažnyčioje situokė. Niekas to nežinojo, tik aš, Aldutė ir tėvai. Po 9 mėnesių – ne po dviejų ar trijų – gimė dukrytė. Vyresnioji susilaukė dviejų vaikų, bet susirgo... Turiu 4 anūkus ir 8 proanūkius. Mano proanūkei bus 18 metų, jeigu greitai ištekės ir pagimdys vaikelį, aš būsiu proprosenelis – Dieve mano, kaip

ištarti?“ – geros nuotaikos nestokojo pašnekovas ir parodė lovos galvūgalyje papuoštą nuotraukomis pusę sienos: tai – jo gyvenimo akimirkos, kurias taip gražiai anūkai sudėliojo ir padovanojo gimimo dienos proga.

„Kai man buvo 90 metų, dar buvau tvirtas – pakviečiau 60 artimiausių draugų į kavinę, mano pagerbimą. Likus gal savaitei, viską uždarė dėl COVID-19. Draugai man atsiuntė daug sveikinimų. Pažadėjau, kad atšvėsime, kai man bus 100 metų, su sąlyga, kad visi atvyks į Uteną“, – kad pažadas bus įvykdytas, tikisi R. Valančiūnas.

Itin R. Valančiūnas didžiuojasi knyga, kurią jam parengė, sudėliojo ir padovanojo socialinės globos namų darbuotoja Mingailė.

„Vienintelis egzempliorius pasaulyje, skirtas tik Valančiūnui! Čia ir nuotraukos sudėtos, ir mano eilėraščiai. Padariau tokias dar ir savo dukrai bei keturiems anūkams, o šitą kada nors padovanosiu Utenos bibliotekai. Tik pažiūrėkite, kiek darbo sudėta!“ – negalėjo atsidžiaugti R. Valančiūnas.

Tik dabar, sulaukęs 93 metų, buvęs aktyvus įvairių renginių, bibliotekos lankytojas sako daugiau laiko praleidžiantis namuose: sveikata iš globos namų išvykti leidžia jau rečiau.

„Metai laiko – tik namie, nebeturiu sveikatos. Bet labai dažnai keliaudavau į biblioteką, kultūros centro renginius. Daug skaitau. Kai tik įdomus filmas, visus pakviečiu prie didžiojo televizoriaus. Visada einu į čia vykstančius renginius. Jaunystėje labai mėgau žvejoti – Alaušo ežere pagavau 11,6 kg lydeką!“ – ant sienos kabantį didžiosios lydekos „portretą“ rodė R. Valančiūnas.

Pašnekovas sakė, kad, nors jėgų ir ne tiek daug, kiek norėtųsi, tačiau protas veikia puikiai. Todėl paprašėme pasidalyti aštraus proto receptu ir su skaitytojais.

„Skaityti, klausyti, kas vyksta pasaulyje, žaisti šaškėmis, šachmatais. Kartais skaitau iki 12 nakties. Pernai visus metus važiuodavau į Utenos biblioteką – ten vis paprašydavau, kad padovanotų knygų globos namams. Jau 30 knygų taip esu iš ten atvežęs“, – kalbėjo uteniškis radijo žurnalistas, rašytojas, vertėjas, pedagogas Romualdas Juozas Valančiūnas.

Projekto STRUVE rezultatas - Storių pažintinis takas

Aukštaitijos saugomų teritorijų direkcija kartu su Latvijos Jėkabpilio savivaldybe įgyvendina 2014–2020 m. Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programos projektą Nr. LLI-477 „Tarptautinio turistinio maršruto „Struvės geodezinis lankas“ sukūrimas“ / STRUVE. Projektas siekia prisidėti prie darnaus programos teritorijos vystymosi, padėti jai tapti patrauklia ir konkurencinga vieta gyventi, dirbti ir lankytis.

► Struvės geodezinio lanko punktas – Storiai.

Struvės geodezinis lankas

Struvės geodezinis lankas – apie 2820 km ilgio trianguliacijos grandinė, skirta tiksliam žemės dienovidinio lanko ilgiui nustatyti ir apskaičiuoti pagal elipsoido, geriausiai atitinkančio žemės parametrus, dydį ir formą. Geodezinis lankas pavadintas astronomo mokslininko Friedricho Georgo Vilhelmo von Struvės vardu. Trianguliacijos grandinę sudaro trikampių tinklas, kurio viršūnės (punktai) yra įtvirtinti vietovėje geodeziniais ženkliais. Tai didžiausias pasaulyje išmatuotas geodezinis lankas. Struvės geodezinis lankas – ypatingas objektas, nusitęsęs per dešimties valstybių teritoriją nuo Dunojaus žiočių prie Juodosios jūros iki Fugleneso (Norvegija) Arkties vande-

nyno pakrantėje.

Struvės geodezinis lankas įtrauktas į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą. Lietuvoje iš viso yra 18 Struvės lanko punktų, iš kurių trys įtraukti į šį sąrašą. Dauguma Struvės geodezinio lanko punktų nėra lengvai prieinami, pasiekiami, nėra moderniai, patraukliai pritaikytų ekspozicijų, tačiau kai kurie punktai yra pritaikyti lankymui ir verti lankytojų dėmesio.

Įgyvendinant projektą, Struvės geodezinio lanko Storių punkto (Anykščių r.) prieigos buvo sutvarkytos bei pritaikytos lankymui – įrengtas naujas pažintinis takas su lauko ekspozicija.

Struvės geodezinio lanko punktas Storiai

Seniausia informacija apie aukščiausioje Storių kalvos vietoje (vadinamame Stulpakalnio ar Didžiajame kalne) įrengtą Storių (STWORAN-

► Friedrichas Georgas Wilhelmas von Struvė.

ZI) geodezinį ženklą siekia XIX a. pradžią.

Punktas buvo įtrauktas į 1816–1821 m. K. Tenerio sudarytą pirmąjį Lietuvos krašto (Vilniaus gubernijos) trianguliacijos tinklą bei naudotas Struvės geodezinio lanko matavimuose.

Žinoma, kad apie 1938 m. Storių punkte buvo pastatytas 35 m aukščio trianguliacijos bokštas, vietos gyventojų vadintas „majoku“. Bokštas pastatytas ant originalaus ženklo, įtvirtinto iš mūrinių plytų XIX amžiuje. Bokšto statybai vadovavo Lietuvos armijos kapitonas Zigmas Staškus. Tuomet net kalnas pavadintas Majokalniu. Punktas, pertvarkytas XX amžiaus viduryje, tarnavo Lietuvos teritorijos valstybinio trianguliacijos tinklo sudarymui ir tikslinimui. Vietos gyventojai naudojo „majoku“ kaip apžvalgos bokštą, tam tikru „laimės žiburiu“, iš kurio atsivėdavo nuostabus panoraminis vaizdas.

Storių pažintinis takas

Storių pažintinio tako ilgis yra apie 1200 metrų, kurio pabaigoje yra 100

metrų ilgio laiptai į Storių kalvą. Visas takas suprojektuotas kaip svarbaus elemento/lobio – trianguliacijos punkto – atradimo kelionė. Tiek takas, tiek jo elementai pateikti tarsi sudedamosios dalys finišui pasiekti.

Atstumų matavimų taške pateikiama informacija apie atstumų matavimus bei suprojektuoti pėdos ir žingsnio matavimo pagrindai. Šie elementai leidžia pažintinio tako lankytojui išsimatuoti savo pėdos ir žingsnio dydžius, kuriais jis gali lengvai matuoti atstumus keliaudamas. Tokia žaidimo forma žmogus supažindinamas ir su šio punkto tema.

Lanko matavimo taške pateikiama informacija apie lanko ir tiesios linijos matavimo principus bei įrengtas 4 metrų ilgio arkinis lieptas per griovį, o šalia jo – tiesus lieptas. Šie architektūriniai objektai leidžia lankytojui išbandyti lanko ir tiesės matavimo principus.

Žaidimo su Lietuvos teritorija taške įrengtas Lietuvos teritorijos modelis, kuriame išskirta 23 trikampių kompozicija, atkartojanti Struvės geodezinio lanko kelią Lietuvos teritorijoje. Modelyje išskiriamas Lietuvos kontūras, pažymėti miestai mediniais tašais iš medienos, taip pat pastatyti kampų matavimo prietaisai ant medinių skersmens tašų. Kompozicijos paskirtis ne tik vizualinė, bet ir žaidybinė-educacinė.

► Storių pažintinio tako fragmentas.

Užlipus ant Storių kalvos, atrandamas lobs – Struvės geodezinio lanko punktas Storių, čia pateikiama informacija apie Storių punktą bei Struvės geodezinio lanko išskirtinę vertę. Šalia geodezinio punkto pastatytas 6 metrų aukščio vėliavos stiebas su istorine

Lietuvos vėliava. Be šių elementų taip pat čia įrengtas Struvės geodezinio lanko atvaizdas, kuris atkartoja žemės dienovidinio lanko formą. Kompozicijos centre grafiškai pateikta informacija apie Struvės geodezinį lanką: Storių kalvos vietoje pastatytas 35 cm aukščio bokšto maketas, stulpeliais pažymėti išlikę Struvės lanko punktai įtraukti į UNESCO paveldo sąrašą. Tikimės, jog toks informacijos pateikimo sprendimas – ne teksto pavidalu, bet vizualiniu-erdviniu būdu – sudomins lankytoją.

Šiuo pažintiniu-educaciniu taku iki pat trianguliacijos grandinės punkto ant Storių kalvos siekiama atskleisti Struvės geodezinio lanko matavimų principą, sudėtingumą, svarbumą bei unikalumą. Išsamiau su istorija, svarbumu bei matavimų technologija susipažįstama per informaciją stenduose. Taip pat informacija pateikiama ir žaidimų forma – siekiama kitaip pažvelgti ir įsitraukti į Struvės geodezinio lanko pažinimą. Tokie sprendiniai leidžia įdomesne pažinimo forma žvelgti į pateiktą Struvės geodezinio lanko matavimų informaciją, aiškiau ją suvokti, patiem išbandyti ir, žinoma, sudominti lankytoją.

► Storių pažintinio tako fragmentas.

Šis straipsnis parengtas įgyvendinant 2014–2020 m. Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programos projektą LLI-477 „Tarptautinio turistinio maršruto „Struvės geodezinis lankas“ sukūrimas“ / STRUVE, kuriuo siekiama stiprinti pažintinio turizmo plėtrą, padidinti lankytojų skaičių bei pailginti jų lankymosi trukmę regionuose, pateikiant turizmo galimybių įvairovę.

Visas projekto biudžetas – 850,5 tūkst. Eur. Iš jų Europos regioninės plėtros fondo bendrasis finansavimas – 723 tūkst. Eur.

Už šio straipsnio turinį atsako Aukštaitijos saugomų teritorijų direkcija ir jokiais aplinkybėmis negali būti laikoma, kad jis atspindi oficialią Europos Sąjungos nuomonę.

Antalinos dvaro atgimimo dar teks palaukti

Anyškėčių rajono užkampyje, ant Viešintų ir Troškūnų seniūnijų ribos stūksantis Antalinos dvaras beveik atgijo naujam gyvenimui. Jeigi ne tas „beveik“, būtų apskritai smagu. Šimtus tūkstančių eurų į dvarą sudėjęs ir remontą beveik baigęs jo savininkas Raimondas Černiauskas kuriam laikui sustabdė darbus, tačiau viliasi, kad dar grįš į Antaliną.

... Vidmantas Šmigelskas >

Statybininkus pagrobė marsiečiai

Dar pernai vasarą važiuodami pro Antaliną sustojome prie dvaro. Dvaro pastatas tvarkingas, matyti, kad neseniai remontuotas. Tvarkyta ir dvaro išorė, ir vidus, akmenimis grįsti takeliai, permūrytos tvarto sienos, tačiau gyvybės požymių dvare nesijautė.

Pro pastato langus matėsi, jog sudėtos grindys, įrengti laiptai, permūryti židiniai.

Šiomet, jau specialiai važiuodamas į Antalinos dvarą, radau skersai liepų alėjos gulintį didžiulį išvirtusį medį, kuris pagrindinį įėjimą buvo užtvėręs jau ir pernai. Pro pastato langus, kaip ir pernai, matėsi paskutinių statybininkų dvare palikti darbiniai drabužiai ir batai. Regis, kažkoks mistinis ar mitinis sutvėrimas iš baigiamos reanimuoti Antalinos vėl išsiurbė gyvybę.

Sunkiai sekėsi pakalbinti ir kaimo gyventojus. Beldžiau į vieną namą, antrą, trečią... Durys atlapotos, prie tvartų žiovauja riebus šūnys, o žmonės nesirodo. Jau buvau benusprenžias, kad ne tik iš dvaro, bet ir iš jo apylinkių marsiečiai žmones išsivežė, tačiau galų gale pavyko rasti pašnekovų. Tiesa, rimtesnių žinių apie dvaro perspektyvas jo apylinkių gyventojai neturėjo. Sakė, kad kol vyko remontai, vietiniai turėjo darbo, o naujasis savininkas laikė avis. „Kone kiekvieną rytą rasdavo negyvų avių, sunkiai ūkininkavimas sekėsi.

Monikos Leonavičienės nuotr.

► Antalinos dvaro pavadinimas kilo nuo dvarininkės Otolijos Durosevičienės vardo.

Pamenu, į tvenkinį prileido prabangių žuvų, kurias pijokai naktimis išgaudė. Man regis, investuotojas neįvertino, kad norint kažką padaryti, reikia pačiam nuolat ir ūkį, ir statybas prižiūrėti. Kitaip apgaus arba apvogęs“, – „Aukštaitiškam formatui“ sakė vienas iš vargais negalais dvaro apylinkėse surastų pašnekovų.

Pavadinimas kilo nuo dvarininkės vardo

Antalinos dvaro kompleksas yra regioninio lygmens vertybė. Lietuvos kultūros vertybių duomenų bazėje nurodoma, kad vertingosioms

dvaro savybėms priskiriama tūrinė-erdvinė dvaro kompozicija ir planinė struktūra, liepų alėja, pavieniai dvaro parko medžiai: ąžuolai, uosiai, klevai, pilkosios tuopos, 2 maumedžiai, taip pat ir pūsmėnūlio formos kūdra.

Antalinos dvaro sodybos įkūrėjai buvo dvarininkų Durosevičių giminė. XIX amžiuje Durosevičiai valdė keletą dvarų – jiems priklausė Viešintų ir Pelyšos (abi vietovės yra dabartiniame Anyškėčių rajone) dvarai su nedideliais palivarkais. 1823 m. plane nurodyta,

► *Antalinos dvaro rūmuose – 24 kambariai.*

kad Pelyšos dvaro savininkas buvo Ukmergės pavieto ribų teisėjas Jonas Durosevičius ir jo žmona Otolija, kilusi iš Bieliavičių giminės. XIX a. dokumentuose dvaras vadinamas „Otolijanovo“ arba „Otoljan“ pagal savininkės Otolijos Durosevičienės vardą. Jonas ir Otolija Durosevičiai turėjo dukterį Mariją ir tris sūnus. Vienas jų – Vladislovas Robertas Jonas – buvo dabartinių Antalinos dvaro rūmų statytojas. Manoma, kad mūrinius dvaro rūmus Vladislovas Durosevičius pastatė XIX a. 7–8 dešimtmečiais, nes dabartinio plano dvaro rūmai jau pažymėti 1879 m. plane. Du Vladislovo Durosevičiaus sūnūs paveldėtą dvarą bendrai valdė nuo 1892 m. iki XX a. pradžios. 1907 m. pasidalinimo aktu 390 dešimtinių Otoljanovo dvaras su Papilės miesteliu ir palivarku atiteko vienam iš brolių – Marijonui Durosevičiui. 1914 m. M. Durosevičius Otolijanovo dvarą pardavė dvarininkei Julijai Jaloveckienei. To meto dokumentuose Antalinos dvaras vadinamas „Utalina“, jo savininkė J. Jaloveckienė gyveno Lenkijoje, dvaro savininku buvo jos sūnus, inžinierius agronomas Mečislovas Jaloveckas, tačiau ir jis negyveno Lietuvoje – 1920 m. buvo pasitraukęs į Angliją, jo turto klausimus sprendė įgaliotiniai. Iki žemės reformos dvarui priklausė 272 ha žemės. Pagal žemės reformos įstatymą Julijos Jaloveckienės neliečiamoji žemės ūkio norma sudarė 81 ha su centrine dvaro sodyba. 1925 m. Julijos Jaloveckienės įgaliotinis Romanas Chodakauskas dvaro pastatus ir 81 ha žemės pardavė Mykolui Linkevičiui. M. Linkevičius žmonos Elenos vardu iš kaimynų dar nusipirko 53 ha žemės. 1948 m. dvaro savininkai Linkevičiai buvo ištremti į Sibirą. Rūmuose įsikūrė kolūkio kontora,

vėliau melioracijos valdybos pagalbinio ūkio „Šviesa“ kultūros namai (šaltinis – Lietuvos kultūros paveldo departamentas).

Nusiaubti, apardyti Antalinos dvaro pastatai 1989 m. buvo grąžinti paveldėtojams – Antano Petrulionio ir Bronės Linkevičiūtės-Petrulionienės šeimai. Išliko centriniai dvaro rūmai –

30 metrų ilgio ir 25 metrų pločio 2–3 aukštų, 568 kv. metrų ploto pastatas su 24 kambariais, 2 hektarų parko fragmentai. Prieš rūmus pastatytas kryžius tremtiniams atminti (autorius – medžio drožėjas Kazys Nemanis, 1991 m.). 2008 m. rūmų kompleksą įsigijo ir jį restauravo verslininkas Raimundas

► *Į rūmus vedanti liepų alėja įvardijama kaip viena iš Antalinos dvaro vertybių.*

► Paskutiniai Antalinos dvarininkai Linkevičiai buvo ištremti į Sibirą, o grįžę iš tremties tik vargais negalais iš kolūkio išsiprašė vieno kambarėlio savo rūmuose.

Černiauskas iš Vilniaus (šaltinis – anykstenai.lt).

Dirbo valytoja... savo rūmuose

Enciklopediniame žinyne „Lietuvos dvarai“ plačiau aprašomas Linkevičių valdymo laikotarpis. Žinyne nurodoma, kad M. Linkevičius daugiau

nei 15 metų dirbo Amerikoje – fabrike elektriniu karučiu vežiojo gaminius. „Palikęs svečių šalį ir gerą uždarbį, M. Linkevičius grįžo į Lietuvą. Iš pradžių apsisotojo tėvų ūkyje – ištekino dar neištekėjusias seseris, davė joms „pasogas“. Kiek vėliau pardavė tėvų

žemes (30 ha) ir, nusižiūrėjęs už 20-ies kilometrų nuo tėviškės esantį Antalinos dvarelį, ilgai nelaukdamas 1925 m. jį nusipirko. Po metų, 1926-aisiais, jau būdamas solidaus amžiaus, sukūrė savo šeimą“, – rašoma enciklopediniame leidinyje „Lietuvos dvarai“. Šioje knygoje nurodoma, kad naujasis dvarininkas drąsiai ėmė paskolas, už kurias pirko galvijus, statė ūkinius pastatus. Ketvirtojo praėjusio amžiaus dešimtmečio pradžioje Linkevičiai laikė daugiau nei 40 karvių ir už pieną kiekvieną mėnesį gaudavo daugiau nei 1000 litų.

1948-aisiais Mykolas ir Eleonora (kituose šaltiniuose – Elena) Linkevičiai buvo ištremti į Sibirą. „1956-aisiais Linkevičiai grįžo į savo namus, Antalinos dvarą. Tačiau, kolūkio vadovybė neleido jiems apsigyventi jų pačių namuose. Juos buvo užėmusi kolūkio kontora. Po ilgo kolūkio kontoros durų varstymo ir prašymų vietinė valdžia vis dėlto nusileido – skyrė Linkevičiams buvusiuose dvaro rūmuose vieną

► Dekoracijų liekanos ir sunkiai įskaitomas užrašas ant paminklinio akmenio.

► Naujasis dvarininkas Raimondas Černiauskas rekonstravo ir dvaro tvartą. Jis naudotas pagal pirminę paskirtį, dvaro savininkas laikė avis.

nedidelį kambarėlį su bendra virtuve be langų. Įstiklinę langus, susimūriję krosnį jie buvo patenkinti, kad turi nors tokią pastogę. Eleonora Linkevičienė, dar turėdama šiek tiek sveikatos, pradėjo dirbti valytoja kontoroje, įsikūrusioje tose pačiose Antalinos dvaro rūmų patalpose. Savo namuose grįžę iš tremties Linkevičiai išgyveno devynerius metus“, – rašoma žinyne „Lietuvos dvarai“. M. Linkevičius mirė 1965-aisiais, E. Linkevičienė – 1984-aisiais.

Antaliną nurungė kitas dvaras

► Antalinos dvaro savininkas R. Černiauskas viliasi, kad jį dar prikels naujam gyvenimui.

Telefonu pakalbintas Antalinos dvaro savininkas, vilnietis verslininkas R. Černiauskas „Aukštaitiškam formatui“ sakė, kad kol kas sunku kalbėti apie dvaro perspektyvas. „Sunku ką nors dabar ir kalbėti. Bandau uždirbti pinigų ir pabaigti... Buvo mintis užsiimti komercija, savaitgaliniu turizmu, galbūt vestuvėms, įmonių vakarėliams nuomoti. Viduje jau daug padaryta, virš 100 kvadratų šokių salė, apie 70 kvadratų valgomasis, miegamieji ir pirmame aukšte, ir antrame. Buvo suplanuota pirtelė su kubilu, pavėsinė pusiasalyje prie prūdelio, vaikų žaidimo aikštelės. Buvo mintis gal ir kažkokią šaudyklą į skrendančius taikinius įrengti. Darbus sustabdė pandemija ir faktas, kad aš turiu dar vieną dvarą. Neapžioju abiejų. Mano

► Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Panevėžio-Utenos teritorinio skyriaus vedėjas Arūnas Giraitis sako, kad Antalinos dvaro komplekso rekonstrukcijos valstybė neremia, nes XIX amžiaus pabaigos pastatai paramai yra per jauni.

nusipirkta Dėgšnio dvaras Utenos rajone buvo gerokai baiesnės būklės, bet ten vieta daug įspūdingesnė. Daug išlikusių prūdų, kalniukai. Tas dvaras nurungė. Dar galvojame, ką daryti su Antalinos dvaru. Gal vaikai padės, gal parduosime“, – mūsų žurnalui pasakojo verslininkas.

R. Černiauskas aiškino, kad šiemet Antalinos dvare aplopys, kas nubyrėjo, ir bandys išspręsti dvaro rūmų bokšto, kurį nesėkmingai bandė hidroizoliuoti, problemą. Verslininkas sakė nematęs kitos išeities, kaip tik statyti stogelį virš bokšto. „Šiems metams tik tokios mintys. Norisi padaryti iki galo, bet, matyt, reikės dar metams darbų pabaigą atidėti“, – kalbėjo Antalinos dvaro savininkas.

Verslininkas skaičiuoja, kad Antalinos dvaras jam jau kainavo daugiau nei milijoną eurų. Tiesa, kaip ir dera dvarininkui, jis įsigijo ne tik rūmus, bet ir beveik 100 ha žemės, iš kurios apie 40 ha užsodino mišku. Dvarą jis pirkto dar litais, už 1,3 milijono.

„Kol kas nebandau jo pardavinėti. Nepardavinėsiu, kol bus viskas baigta. Juk liko tik smulkmenos“, – tikino dvarininkas.

► *Mediniai Savičiūnų dvaro (Anykščių raj. Svėdasų sen.) rūmai statyti XVIII amžiuje. Statyboms nenaudoti vinys.*

yra medinis Savičiūnų dvaras. XVIII amžiaus statybos, mano nuomone, statyta be vinių, sukalta medžio kaisčiais. Tik gaila, kad neprivertė savininko tvarkytis, juk Abiejų Tautų Respublikos laikų statinys“, – kalbėjo Kultūros paveldo departamento Panevėžio-Utenos teritorinio skyriaus vedėjas A. Giraitis.

Ne visų dvarų rekonstrukcijas remia valstybė

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Panevėžio-Utenos teritorinio skyriaus vedėjas Arūnas Giraitis „Aukštaitiškam formatui“ aiškino, kad Antalinos dvaro remontas ar rekonstrukcija iš valstybės biudžeto negali būti remiama, nes šis dvaras yra regioninio lygmens kultūros vertybė.

Pasak A. Giraičio, kultūros vertybių gradacija prasideda nuo aukščiausio lygmens, kuriam priskyriami tokie objektai kaip Vilniaus arkikatedra ar Gedimino pilis.

„Pagal vertingumą nustatyti lygiai, nes visiems objektams valstybės pinigų neužtenka. Tarkim, Raguvėlės (Anykščių raj.) ar Dūkšto dvaras (Ignalinos raj.) yra aukštesnio lygmens, nei Antalinos dvaras. Burbiškio (Anykščių raj.) dvaras patenka tarp remiamų. Tokių dvarų Utenos apskrityje nėra daug“, – „Aukštaitiškam

formatui“ sakė specialistas.

Jis aiškino, kad nustatant istorinių kompleksų vertingumą, didelę įtaką turi ir jų amžius. O XIX amžiaus pabaigoje pastatytas Antalinos dvaras sąlyginai yra jaunas. Pasak jo, Anykščių rajone esantis apleistas medinis Savičiūnų dvaras geru šimtu metų vyresnis.

„Kiekviename Utenos apskrities rajone yra bent po vieną restauruotą dvarą, kai kur ir du ar net trys.

Vieni pabaigti tvarkyti, kiti tik pradėti. Kai kas tik ruošia dokumentus. Čiulų dvaro (Mindūnų sen., Molėtų raj.) rekonstrukcijai dabar leidimai išduoti, Libertavos medinis (Balninkų sen., Molėtų raj.) dvaras pradėtas tvarkyti. Dėl šio dvaro dirbome 20 metų, kol išmušėm, kad jį leistų parduoti. Jį įsigijusi bendrovė jau atliko priešavarinius darbus. Tyrimus atlieka, bandys kažką daryti. Libertava pakliūs į remiamų dvarų grupę. Komisija svarstė ir šio dvaro lygį pakėlė. Šio dvaro pastato rąstai geros būklės, nors pastatas atrodo aplamdytas. Anykščių rajone

Kolūkių kontoros kartais gelbėjo dvarus

Į dvaro rūmus sovietmečiu dažnai įkeldavo valdiškas įstaigas – kolūkių kontorą ar mokyklas. Kartais „dvarininkais“ tapdavo kolūkiečiai, dažniausiai tokie, kurie mėgdavo keisti darbo, o tuo pačiu ir gyvenamąsias vietas. Minėtas Libertavos dvaras taip pat yra buvęs ir kolūkiniu daugiabučiu. Laimei, jį „dvarininkai“ tik nušnerkštė, bet nors neardė priešingo galo rastų savosios pusės šildymui.

„Kuo intensyviau buvo naudojamas dvaras, tuo jis geriau išsilaiškė. Aišku, jeigu nebuvo labai grubios invazijos, nes būdavo, kad kažką nugriauna, kažką pristato... Jeigu Raguvėlės dvaro nebūtų susigrąžinę paveldėtojai, o jame ir toliau būtų veikusi mokykla, jis dabar stovėtų kaip naujas. Būtų mokykla gavusi ir iš Europos pinigų, bendruomenės veikėtų ar panašiai... Dabar nunyko, nes privatininkai nieko nedaro. Kolūkiečiai dvarus naikino, o dabar privatininkai naikina nieko nedarydami“, – AF sakė paveldosaugininkas A. Giraitis.

► *Medinius Libertavos dvaro (Molėtų raj., Balninkų sen.) rūmus juos įsigiję verslininkai konservavo.*

Dvaro svečius pasitinka pono arklininko anūkas

► Dūkšto dvaras šviečia ant Parsveto ežero kranto.

Prieš 160 metų paminėtas, prie kelio iš Ignalinos link Zarasų, tarp Parsveto ir Parsvetaičio ežerų esantis vėlyvojo neoklasicizmo Dūkšto (Ignalinos raj) dvaras – valstybės saugoma kultūros vertybė – per šimtmečius ne kartą keitė šeimininkus ir išvaizdą. Rūmai pastatyti XVIII a. pabaigoje, remontuoti 1937, 1966, 1977 metais, o paskutiniai dvaro restauravimo darbai vyko jau šiame amžiuje, panaudojus 880 tūkst. Europos Sąjungos regioninės plėtros fondo lėšas. Visa tai jam sugrąžino buvusį žavesį. Šiuo metu dvarą valdo UAB „Saulės parkas“, kuri dvarą restauravusi, jį pritaikė poilsio ir turizmo reikmėms. Liaudies architektūros statiniai – buvęs kumetynas, svirnas, arklidė – užkonservuoti. Prie dvaro, tarp ežerų, plyti beveik dviejų hektarų parkas.

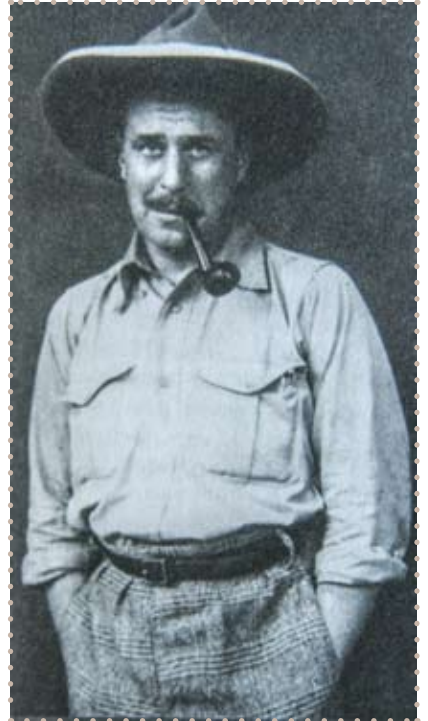
... Jonas Junevičius ►

► Dvaro svečius pasitinka ilgą kultūrinio darbo patirtį turintis dvaro istorijos žinovas Gintautas Velička.

► Pietinė dalimi dvaras žvelgia į ežerą.

► Paskutinis dvaro ponas Tomas Zanas buvęs geras žmogus. Istorinė nuotr.

Paskutinis ponas buvo geras žmogus

Dvare pasitiko kelių dešimtmečių patirtį kultūros srityje sukaupęs dvaro administratorius, rūmų istorijos žinovas Gintautas Velička. Jaukios, šviesios erdvės su antikvariniais baldais

primena dvaro klestėjimo laikus, pritaikytos šių dienų poreikiams dvelkia modernumu. Pasak G. Veličkos, atkurti dvaro autentiką buvo sudėtinga, nes prieš kelis dešimtmečius jis buvo išgrobstytas, likęs be langų, durų, dingo net židiny. Buvusios pokylių menės sienas, kaip ir prieškaryje, puošia daug veidrodžių. Ji mena čia vykusius balius, kuruos mėgęs organizuoti paskutinis dvaro

ponas Tomas Zanas. Svečiai rinkdavosi iš aplinkinių dvarų, atvykdavo ir iš Vilniaus. Šioje menėje G. Velička ir pradėjo pasakoti dvaro istoriją. „Dvaras, nuo Dūkšto nutolęs 2,5 kilometro, yra Dūkšelių kaime. Nors dvaro valdos istoriniuose šaltiniuose minėtos XVI a., kai jas valdė kunigaikščiai Giedraičiai,

► Dvaro kambariai šviesūs, su dideliais langais.

► Dvaro interjere – antikvariniai baldai.

seseriai Justinai Beganskienei, o jai mirus – sūnui, bajorų maršalkai Vincentui Beganskiui. Būtent Beganskiai dvaro rūmams suteikė ryškius klasicizmo bruožus. Dvaro rūmai įgavo vaizdą, kokį matome ir šiandieną. Jie vienaaukščiai su dviaukščiu mezoninu centre ir įspūdingais arkiniais, gerai išsilaukiusiais rūšiais, nors jie mūryti iš plytų, be cemento, tik su moliiu, smėliu ir kalkėmis. Vienoje rūšio patalpoje įrengta geoterminio šildymo ir rekuperacinė sistema, įgalinanti per kelias valandas pakeisti dvaro orą paimtu nuo Parsveto ežero pusės. Šiauriniame dvaro fasade išryškintas toskaninio orderio keturių kolonų remiamas portikas, abiejuose fasado šonuose žemi masyvių formų rizalitai, pietinis fasadas atsiveria nuokalnėn, link ežero. Jo viduryje, prie cokolio, sumūryto iš lauko akmenų, šliejasi aukšta terasa, kuri vasarą įkaista ir naktį pamalonina švelnia šiluma, – pasakojo dvaro administratorius G. Velička. – 1901 m. dvaras atiteko Vilniaus universiteto auklėtiniui Filomatų draugijos kūrėjui poetui ir geologui Tomui Zanui, Lenkų poezijos klasiko Adomo Mickevičiaus, kuris yra viešėjęs Dūkšto dvare, bičiulio vaikiaičiui, susituokusiam su tuometinio dvaro šeimininko Daugėlos dukra Terese. Zanai dvare šeimininkavo iki Antrojo pasaulinio karo, 1939 m. pasitraukė į Lenkiją. Paskutinis dvaro ponas Tomas Zanas buvęs šviesus, geras žmogus, mėgęs kompanijas, balius. Mano senelis, gyvenęs Kaniūkų kaime, Mykolas Taškūnas pas poną dirbo arklaininku. Pasakojo, kad žiemą rogėse laukti būdavę šalta, tai ponas vis ateidavęs su 50 – čia gramų degtinės „ant šilumos“ ir užkanda. Kartą senelis pono pagailėjęs ir pasakęs, kad ponuliui dažnai vaikščioti nereikėtų, galėtų

► Dvaro kambariuose galima poniškai pailsėti.

pastatų ansamblis formavosi XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje. 1573 m. dvaro valdas nupirko Rudaminos,

dvare šeimininkavę iki 1813 metų. Tadui Rudaminai, buvusiam Napoleono armijos karininkui, žuvus kažkur prie Leipcigo, dvaro valdos atiteko

► Taip Dūkšto dvaras atrodė 2010 metų vasarą.

► Gintautas Velička dvaro teritorijoje yra radęs koklių gabalų ir šį sluoksniuotos uolienos gabalą.

iš karto puslitrį atnešti. Ponas nusišypsojęs ir pasakęs, kad kas svečius tuomet išvežiotų, juk pasigertum. 1939–1944 m. dvare buvo įsikūrusi Žemesnioji žemės ūkio mokykla. Pokaryje dvare šeimininkavo Dūkšto bandymų stoties eksperimentinis ūkis, gerokai apgadinęs rūmus. Juose veikė biblioteka, valgykla, kultūros namai. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, dvaro paveldėtojų neatsirado. Parduoti dvarus užsieniečiams buvo neleista, bet kažkokie vokiečiai lyg ir bandė dvarą įsigyti per vietinį pirkėją, tačiau jiems prapuolus dvaras kurį laiką liko be šeimininkų, be durų, langų, buvo išgrobstytas. Dingo ir vertingas židyns. Apleistą dvarą įsigijo bendrovė „Saulės

parkas“ ir jį restauravę pritaikė turizmui, poilsiui ir lankymui“.

Apie mūrinį Dūkšto dvarą, pastatytą ant ežero šlaito, dvaro aplinką ir buitį XIX a. išliko detalūs ir vaizdingi Elžbietos Rudaminaitės-Pakošienės prisiminimai: 18 kambarių sutalpindavę gausius svečius. Didžiausia pramoga būdavo lankyti kaimynus. Dūkšte kaimynai irgi susirinkdavo po mišių, būdavo vaišinami pusryčiais. Sugebėta iš nieko sukurti pramogas, tokias kaip šlakstymasis vandeniui pirmąją Velykų dieną ar apgaudinėjimas balandžio pirmąją. Vasaros vakarais mėgta irstytis valtėmis ežeruose ir tvenkiniuose, žiemą pramogos būdavo poledinė žūklė ir medžioklė, vakarais – žaidimai ir šokiai, dažnai persirenginėjimai, mėgti šachmatai, kortų žaidimai ir net grybavimas su pavakariais ant žolės.

Dūkšto dvaras ir Jonas Rustemas

Pasak G. Veličkos, ilgą laiką manyta, kad žymus dailininkas, portretistas Jonas Rustemas (1762 – 1835 m.), nutapęs kone visą Vilniaus ir dalies Lietuvos XIX a. pradžios aukštuomenę, po Vilniaus universiteto uždarymo 1831 m. gyveno ir kūrė Dūkšto dvare, nes palaidotas šalia dvaro esančiose kapinaitėse, šalia buvusios ir sudegusios bažnytelės. „Be abejonės, dvare jis lankėsi ir ne kartą, dalyvavo šventėse, tačiau dvare nėra jo tapytų paveikslų, nežinau, ar yra nutapęs dvaro šeimininkus, – pasakojo G. Velička. – Dramatišką 1831-ųjų vasarą, kai mylimi profesoriaus studentai įsiliejo į sukilėlių būrius, J. Rustemas sunkiai sirgo ir 1832 m. palikti Vilniaus dar neskubėjo, galbūt ir todėl, kad viltys sulaukti Vilniaus meno mokyklos grąžinimo nebuvo visai išblėsusios. Tačiau paaiškėjo, kad tikėtis nėra ko. Daugelis rašiusiųjų šia data

baigdavo jo biografiją. Tačiau mokslininkas, filosofas Stanislovas Bonifacas Jundzilas atsiminimuose paminėjo, kad dailininkas mirė savo bičiulio Pizanio (Pizani) namuose 1835 m. liepos 21 d. Į šią žinutę nebuvo įsigilinta. Dūkšto dvaras Pizaniams niekada nepriklausė, kurie gyveno netoliese - Puškų dvarelyje. Tačiau neabejotina, kad žymus dailininkas Dūkšto dvare lankydavosi per vasaros atostogas ar ilgiau gyvendamas Puškuose. Medinėje barokinėje Dūkšto dvaro bažnyčioje, kurios rūsiuose buvo laidojami Rudaminų, Beganskių ir Zanų šeimos ir giminės nariai, paskutinį prieglobstį rado ir netolimame dvare miręs J. Rustemas“.

1974 m. prie sudegusios bažnyčios vietą žyminčios stoginės pastatytas obeliskas J. Rustemui atminti.

Tvenkiniuose augino starkius

Vietinės reikšmės gamtos paminklas – Dūkšto dvaro parkas – įkurtas apie 1862 m. tarp Parsveto ir Parsvetaičio ežerų, užima 1,8 hektaro. Netaisyklinos geometrinės formos parko reprezentacinė alėja atsišakoja ties Parsvetaičio ežero kranto vingiu ir veda per parką į rūmus. Alėja apšodinta dviem, trim medžių eilėm. Priešais rūmus, šiaurės pusėje yra didelis ypatingu grožiu išsiskyręs parteris – rozariumas. Kita alėja nuo kelio į rūmus eina iš rytų pusės. Už rūmų į

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus.

Autoriaus nuotr.

► Jonas Rustemas. Autoportretas su feza.

► Paminklas liudija, kad dailininkas Jonas Rustemas palaidotas sudegusios bažnyčios rūsiuose.

► Vasarą rūsiuose galima atsipūsti nuo vasaros karščio.

pietus reljefas žemėja Parsveto ežero link. Parke būta dirbtinių terasų, buvo įrengti keturi tvenkiniai su arkiniais tilteliais per kanalus. Vienoje parko aikštelėje stovėjęs pono poilsio namas, neišliko. Parke auga

keturios dešimtys vietinių ir introdukuotų medžių ir krūmų. Pasak G. Veličkos, dvare buvo net 4 sodai, kurių dalis išlikusi iki šių dienų. „Prie sodų įveisimo bus prisidėjęs netolimame Rojaus kaime gyvenęs mokslininkas, pomologas Adomas Hrebnickis, – pasakojo dvaro administratorius G. Velička. – Vieno tvenkinio dugnas išklotas akmenimis dėl ponų laikytų starkingų veisimo. Dvare buvo gerai įrengta ledainė, švenčių proga ponai dvariškius ir artimesnius gyventojus

pamalonindavo šviežia žuvim.“

Naujam gyvenimui prikėlė „Saulės parkas“

Dūkšto dvare lankiausi 2010-ųjų vasarą. Tuomet dvaras buvo be stogo, restaurojamam už bendrovės „Saulės parkas“ ir europinės lėšas. Europos Sąjungos regioninės plėtros fondas dvaro rūmams atnaujinti skyrė 880 tūkst. Eur, kurie buvo įsisavinti 2010–2015 m. Tuomet pakalbintas bendrovės direktorius Arūnas Pukas sakė, kad restaurotas dvaras bus pritaikytas turizmui, poilsiui ir lankymui. Jame galės vykti koncertai, parodos. Visa tai jau tapo realybe – ši veikla dvare vyksta jau treji metai. Pasak UAB „Saulės parkas“ atstovės, dvaro naudingas plotas – 1700 kv. m., jame įrengta 14 kambarių, konferencijų, pokylių salė, jaukios, šviesios erdvės. Per langus matosi Parsveto ežero toliai. Dvare vienu metu gali apsigyventi 34 žmonės. Pagal savo išgales „Saulės parkas“ tvarko tarp dviejų ežerų esantį parką, stengiasi išsaugoti buvusį kumetyną ir ūkinių pastatų liekanas.

► Užkonservuotas buvęs kumetynas.

Alantos akiračiai

Konferencija Aukštaitijos profesinio rengimo centre

Aukštaitijos profesinio rengimo centre vyko konferencija-seminaras, pasidalijimas gerą patirtimi „Inovatyvios technologijos žemės ūkyje: nuo ekologijos iki gyvūnų elgsenos psichologijos.“ Esame žemės ūkio praktinis sektorinis centras, todėl pavaduotojos ugdymui Ingos Kavaliauskienės iniciatyva organizavome šią konferenciją-seminarą, kurio metu siekėme pasidalyti savo patirtimi apie žemės ūkio sektoriaus aktualijas, skaitmenines technologijas, inovatyvius sprendimus. Sulaukėme daugiau kaip pusės šimto dalyvių iš Zarasų, Biržų, Joniškio profesinių žemės ūkio srities mokyklų, Molėtų rajono ūkininkų, Utenos kolegijos dėstytojų ir studentų, Trečiojo amžiaus universiteto dalyvių iš Utenos ir kitų Lietuvos vietovių.

Konferenciją pradėjo ir Aukštaitijos profesinio rengimo centro veiklą pristatė direktorius Vladas Pusvaškis.

Pranešimus pristatė ekologinio ūkio iš Ukmergės savininkas Valentinas Genys, įmonės ART 21 atstovas Linas Didžiulevičius, MB „Molėtų žirgai“ vadovė Liepa Julija Miklovė, Aukštaitijos PRC profesijos mokytojos Mildutė Skebienė, Ramunė Šimėnienė, Vida Šeikienė.

Pranešimą „Ekologinis ūkininkavimas Žaliojo kurso tikslams pasiekti“ pristatė Aukštaitijos PRC vyr. profesijos mokytoja, Molėtų r. ekologinių ūkių bendruomenės „Gojelis“ pirmininkė Vida Šeikienė. Buvo pristatyti Aukštaitijos profesinio rengimo centro vykdomi projektai: Paulownijos sodinukų auginimas ir liofilizuotų produktų gamybos bandymai.

Linas Didžiulevičius, ART21 įmonės atstovas, savo pranešime pristatė skaitmenines technologijas žemės ūkyje: išmanūs dronai, žemės ūkio technika, skaitmeniniai įrankiai ir E-DIH.LT paslaugos. Jau ne pirmą kartą vyksta kolegiškas bendradarbiavimas per seminarus, organizuojamas lauko dienas. Taip pat pristatyta įvairių naujų priemonių, technologijų, kurias kuria jų įmonės.

Pranešimą pristatė Aukštaitijos PRC vyr. profesijos mokytoja, ekologinio ūkio bendrasavininkė Mildutė Skebienė, turinti ekspertės patirties sertifikavimo įstaigoje VŠĮ „Ekoagros“. Išsamiai pristatyta pupinių augalų reikšmė sėjomainoje, azoto kaupimui dirvožemyje ir reikalavimai bei laukiantys iššūkiai ekologinio ūkininkavimo sistemoje.

Pranešimą apie bičių produktus, jų naudą žmogui ir bitininkystės naujoves pristatė Aukštaitijos PRC vyr. profesijos mokytoja Ramunė Šimėnienė.

Pranešimą „Gyvūnų elgsenos psichologija“ pristatė Liepa Julija Miklovė. Pranešime išsamiai buvo pristatytos ūkininkų ir naminių gyvūnų laikymo sąlygų aktualijos, elgsenos ypatybės ir auginimo sąlygos, išmaniosios technologijos auginant gyvūnus. Konferenciją baigė Valentinas Genys, pristatydamas pranešimą „Beariminė technologija – dirvožemio gerinimo būdas“.

Po pietų, kuriais buvo vaišinami konferencijos dalyviai, buvo galimybė susipažinti su liofilizavimo procesu, aplankyti sektoriinį praktinio mokymo centrą, biodujų jėgainę ir Alantos dvaro rūmus.

Dalyvavome tarptautiniame „Jaunųjų galvijų vertintojų“ konkurse

Vasario 25 – kovo 5 d. Paryžiuje vyko viena didžiausių pasaulyje tarptautinė žemės ūkio paroda „Salon de l'Agriculture“. Joje dalyvavo virš 1000 atstovų iš 22 pasaulio šalių. Parodos tikslas – suburti gyvūnų augintojus, veisėjus, maisto pramonės gamintojus bei atstovus, kad jie pasidalytų savo profesijos, kasdienio gyvenimo iššūkiais ir supažindintų plačiąją visuomenę su žemės ūkiu.

„Jaunųjų galvijų vertintojų“ konkurse dalyvavo Aukštaitijos profesinio rengimo centro atstovai Karolina Černiauskaitė ir Aurimas Umbrasas, lydimi profesijos mokytojos Gedvilės Vinslauskaitės. Dalyviai per valandą turėjo įvertinti dvi pieninės veislės ir dvi mėsinės veislės karves. Aukštaitijos profesinio rengimo centro atstovams „Jaunųjų galvijų vertintojų“ konkurse buvo įteiktos padėkos.

Dalyviai galėjo susipažinti su žemės ūkio paroda – mums įprastomis bei egzotinėmis gyvulių rūšimis ir veislėmis, maisto produktų įvairove, taip pat Konkurso išvakarėse vyko bendra dalyvių degustacinė vakarienė, kurios metu kiekviena šalis pristatė tradicinius savo šalies patiekalus. Visiems labai patiko lietuviškas skilandis, sūriai bei naminė duona, o šakočio ir „magišku“ grybukų skonis bei išvaizda sužavėjo visus.

Centro komanda - Lietuvos Junior Achievement Ukmergės regioninėje eXpo 2023

Mokinių mokomoji bendrovė (toliau – MMB) „Mes valom“ mokiniai Edgaras Jonas, Kornelijus, Mažvydas, Evaldas ir Lukas dalyvavo Lietuvos Junior Achievement Ukmergėje vykusioje mokomųjų mokinių bendrovių regioninėje eXpo, kurioje dalyvavo net 38 komandos.

Renginio atidarymo metu išsakyti sveikinimai dalyviams nuo VŠĮ „Lietuvos Junior Achievement“ atstovų, Ukmergės rajono mero, Ukmergės švietimo ir kultūros skyriaus atstovo bei kitų. Po atidarymo prasidėjo MMB komandų vykdomų veiklų pristatymas-pardavimas bei vertinimas. Komandas vertino virš 20

komisijos narių. MMB „Mes valom“ pristatė automobilio salono valymo paslaugas. Komisija domėjosi mokinių finansinio raštingumo žiniomis, verslumo samprata, reklamos poreikiu plėtojant veiklą, klientų paieškos būdais. Mūsų komanda pelnė atminimo dovanėlę kaip „Startuoliškiausia mokomoji mokinių bendrovė“.

Aukštaitijos PRC – respublikinis konkursas

Aukštaitijos profesinio rengimo centre vyko kasmetinis respublikinis profesinio meistriškumo konkursas „Žemės ūkio technikos specialistas 2023“.

Į konkursą atvyko 14 Lietuvos profesinio mokymo įstaigų atstovai iš visos Lietuvos.

Dalyvius ir svečius pradėdant konkursą pasveikino LR Žemės ūkio ministerijos strateginio planavimo departamento direktorė, dr. Virginija Žoštautienė bei Aukštaitijos profesinio rengimo centro direktorius Vladas Pusvaškis.

Dalyviai buvo pakviesti atlikti teorinę ir praktines konkurso užduotis: dalykinę testą, figūrinio važiavimo traktoriumi JHON DEERE 6930 su agregatu, figūrinio važiavimo traktoriumi VALTRA A134H su priekaba, suvirinimo užduotį bei detalių ir mechanizmų atpažinimą.

UAB „Molėtų švara“ direktorius Elmaras Milinavičius įteikė kiekvienai komandai atminimo dovanų bei renginio atributikas.

Atskirose rungtyse geriausiai pasirodžiusiems dalyviams diplomus ir dovanas įteikė konkurso rėmėjai.

Bendros Teorinių užduočių rungties prizininkams UAB „Rokiškio pieno gamyba“ dovanas įteikė bendrovės atstovas Gintaras Grigaliūnas.

VALTRA A134H traktorius figūrinio vairavimo su priekaba rungties prizininkams dovanas įteikė bei renginio dalyviams, rėmėjams bei organizatoriams padėkos žodį tarė Konkurso

komisijos narė, LR Žemės ūkio rūmų Kaimo plėtros ir informavimo skyriaus vyr. specialistė Irmina Kudarauskienė. LR Žemės ūkio rūmų įsteigtais prizais apdovanoti trys geriausi šios rungties dalyviai.

JOHN DEERE 6930 figūrinio vairavimo su agregatu rungtyje trims geriausiems rezultatus pademonstravusiems dalyviams UAB „Žemtiekimas“ įsteigtas dovanas įteikė bendrovės atstovas Jurijus Čaikinas.

Suvirinimo užduoties trims prizininkams dovanas įteikė UAB „Hardim“ vadovas Rolandas Žygelis.

Pagrindinius prizus konkurso nugalėtojams įsteigė „MAKITA Lietuva“, kurios atstovė Laura Bučiūtė, kartu su konkurso komisijos pirmininke, įteikė trims geriausiai bendroje įskaitoje pasirodžiusiems dalyviams. Taip pat jiems buvo įteikti Žemės ūkio rūmų bei Aukštaitijos PRC diplomai.

Konkurso „Žemės ūkio technikos specialistas 2023“ prizininkai:

I vieta – Arūnas Kurapka (Viešojo įstaiga Daugų technologijos ir verslo mokykla).

II vieta – Mažvydas Pleskys (Aukštaitijos profesinio rengimo centras).

III vieta – Povilas Kalasauskas (Aukštaitijos profesinio rengimo centro Anykščių filialas).

Projektinė veikla Aukštaitijos PRC

Neformalūs mokymai „Senyvo amžiaus asmenų priežiūra bei pagalba juos prižiūrintiems asmenims“

Aukštaitijos profesinio rengimo centre 2023 m. balandžio – gegužės mėnesiais buvo įgyvendinama 40 akademinių valandų suaugusiųjų neformalaus profesinio mokymo programa „Senyvo amžiaus asmenų priežiūra bei pagalba juos prižiūrintiems asmenims“, parengta pagal Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“, projekto kodas: 09.4.2-esfa-v-715-01-0002.

Bitininkystės pagrindai

Aukštaitijos profesinio rengimo centre balandžio – birželio mėnesiais įgyvendinama 40 akademinių valandų suaugusiųjų neformalaus profesinio mokymo programa „Bitininkystės pagrindai“, parengta pagal Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“, projekto kodas: 09.4.2-esfa-v-715-01-0002.

Profesinio meistriškumo konkursų organizavimo pamokos Suomijoje

Aukštaitijos profesinio rengimo centro praktinio mokymo vadovas Laimutis Lapėnas 2023 m. gegužės 8–11 dienomis Suomijoje, Espoo mieste, dalyvavo organizuojamame „Erasmus+“ seminare „Promoting VET Excellence through Skills Competition“. Seminarą organizavo nacionalinė Suomijos „Erasmus+“ agentūra (angl. Finnish National Agency for Education EDUFI), Skills Finland ir Omnia, kurį UNESCO-UNEVOC yra įvardijusi meistriškumo centru (angl. Centre of Excellence). Daugiausia dėmesio seminaro metu buvo sutelkta į ateities įgūdžių formavimą profesiniame ugdyme.

Seminare buvo aptariami įgūdžių ugdymo poreikiai ir būdai bei analizuojama, kaip siekti profesinio mokymo meistriškumo, ypač per įgūdžių konkursus. Vieną iš seminaro dienų sudaryta galimybė iš arti stebėti renginį – nacionalinį Suomijos profesinio meistriškumo įgūdžių konkursą didžiausiame kasmetiniame profesinio mokymo renginyje „Taitaja2023“. Per tris renginio dienas išaiškinami beveik 50 profesinių įgūdžių kategorijų prizininkai ir nugalėtojai.

Dalyvavimas šiame tarptautiniame seminare, kuriame dalyviai susiję su profesiniu

mokymu dar iš 19 Europos šalių, suteikė galimybę pažinti ir suprasti, koku keliu orientuota Suomijos švietimo sistema, kiek investuojama į profesinį mokymą ir kokią naudą valstybė gauna išleisdama į šalies darbo rinką paruoštus specialistus su profesionaliais profesiniais įgūdžiais. Veiklos buvo dalinai finansuojamos Erasmus + programos lėšomis.

Erasmus+ stažuotė Rygoje

Gegužės 6-9 dienomis Rygoje Valstybinė švietimo plėtros agentūra (VIAA) organizavo Erasmus+ programos bendradarbiavimo ir mokymosi veiklos (TCA) renginį – tarptautinį teminį seminarą „Erasmus+ promoting physical activity and cooperation in education and training“, kuriame dalyvavo centro atstovė Lina Skladaitytė. Viena iš seminaro veiklų buvo tarptautinės Erasmus+ komandos dalyvavimas Rimi Rygos maratone. Bėgimas buvo viena iš Erasmus+ tarptautinio bendradarbiavimo renginio veiklų, skatinančių aktyvų gyvenimo būdą bei bendradarbiavimą švietimo ir mokymo srityje.

Aukštaitijos profesinio rengimo centras, Technikumo g. 2, Alantos mstl., LT-33315 Molėtų r.

Tel. (8-383) 58337, faksas (8-383) 53700, El. paštas info@aukštaitijosprc.lt Interneto svetainė: www.alantostvm.lt

AUKŠTAITIJOS PROFESINIO RENGIMO CENTRAS

Aukštaitija Vocational Training Centre

KVIEČIAME MOKYTIS PROFESIJOS

Į GIMNAZIJOS SKYRIŲ, KARTU SU PROFESIJA:

- TRANSPORTO PRIEMONIŲ REMONTININKAS
- RENGINIŲ IR POILSIO PASLAUGŲ ORGANIZATORIUS

Anykščių filiale:

TRANSPORTO PRIEMONIŲ REMONTININKAS
SVEČIŲ APTARNAVIMO DARBUOTOJAS

NEĮGIJUSIUS PAGRINDINIO IŠSILAVINIMO:

DEKORATYVINIO APŽELDINIMO DARBUOTOJO PADĖJĖJAS

TURINČIUS PAGRINDINĮ IŠSILAVINIMĄ (PIRMINIS IR TĖSTINIS MOKYMAS):

- APDAILININKAS
  - PARDAVĖJAS-KASININKAS
  - TRANSPORTO PRIEMONIŲ REMONTININKAS
  - PDAVĖJAS IR BARMENAS
  - SIUVĖJAS
- Anykščių filiale:
- MOTORINIŲ TRANSPORTO PRIEMONIŲ KROVINIAMS VEŽTI VAIRUOTOJAS
  - APSAUGOS DARBUOTOJAS
  - SIUVĖJAS

TURINČIUS VIDURINĮ IŠSILAVINIMĄ (PIRMINIS IR TĖSTINIS MOKYMAS):

- DEKORATYVINIO APŽELDINIMO DARBUOTOJAS
  - ŽEMĖS ŪKIO GAMYBOS VERSLO DARBUOTOJAS
  - APSKAITININKAS
  - VIRĖJAS
  - INDIVIDUALIOS PRIEŽIŪROS DARBUOTOJAS
- Anykščių filiale:
- SUVIRINTOJAS
  - JAVA PROGRAMUOTOJAS
  - SLAUGYTOJO PADĖJĖJAS
  - INDIVIDUALIOS PRIEŽIŪROS DARBUOTOJAS

PRIIMAME MOKYTIS IR Į 9-10 (I-II GIMNAZIJOS) KLASES.

PRAŠYMĄ GALIMA PATEIKTI ATVYKUS Į MOKYKLĄ.

PRIĖIMAS VYKDOMAS:

[HTTPS://PROFESINIS.LAMABPO.LT/](https://profesinis.lamabpo.lt/)

ADRESAS: TECHNIKUMO G. 2, ALANTA, MOLĖTŲ R.

TELEFONAS: +370 383 58500

EL.P. INFO@AUKSTAITIJOSPRC.LT

WWW.AUKSTAITIJOSPRC.LT

@AUKSTAITIJOSPRC

XXIII

NEPRIKLAUSOMAS SAVITOS MUZIKOS IR
ŠIUOLAIKINĖS BALTŲ KULTŪROS FESTIVALIS

Festivalio tema – U G N I S

DANGUS

М Е Н У О С У О

Š A R A G I S

KURKIME UGNĮ KARTU!

2023.VIII.24-27

◆ DŪBURIO SALA ◆
ZARASŲ R.

MŪSŲ BIČIULIAI:

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LRT

DUNDULIS

ROCK FM

RAGAINĖ
BALTŲ SHOP

mjr.lt
BILIETAI

Moliniai rykai – kas tai?

Moliniai rykai – kas tai? Daugelis jau tokio žodžio, kaip rykai, nebevartoja, ir klausia, ką tai reiškia? Rykai – tai įvairūs, kasdieninėje buityje naudojami indai, įrankiai ar prietaisai. Mano rykai yra daugiau ne daiktai, o istorijos, pasakojimai, persipynę su kasdienybės pasakomis, mitais, legendomis, gamtos motyvais bei prosenelių patirtimi.

Esu kilusi iš Anykščių krašto. Keramikės kelią pradėjau Vilniaus dailės akademijoje, baigusi studijas dirbau Vilniaus puodžių ceche. Vilniaus puodžių cechas – tai kelių profesionalių keramikų suburtos dirbtuvės, kuriose gilninomės į seniausias keramikos amato technologijas, rengdavome įvairias tematines stovyklas, skirtas skirtingoms keramikos technologijoms ir keramikos amato epochoms. Čia įgyta patirtis suformavo mane, kaip amatininkę-meistrę. Išmokta įvairių lipdymo technikų, degimo būdų, glazūrų gamybos, koklių ir kitų keraminių objektų restauravimo subtilybių. Ši patirtis leidžia man matyti keramikos amatą labai plačiai, nuo akmens amžiaus pirmųjų puodų, antikos, geležies amžiaus ir renesanso keramikos iki mūsų laikų pasiekusios etnografinės tradicijos.

Dirbant Vilniaus puodžių ceche, teko prisidėti atkuriant Vilniaus Valdovų rūmų krosnių koklius, restauruoti krosnis Kurtuvėnų, Jurbarko dvaruose, taip pat kelias krosnis Vilniaus universiteto rūmuose.

Sukūrusi šeimą, grįžau į tėviškę, čia toliau tęsiu savo darbus kaip keramikė. Čia pamažu pradėjau savo kūrybinį kelią, čia atsirado mano kūrybos darbų. Feisbuko platformoje sukūriau savo kūrybos galeriją pavadinimu „Moliniai rykai“. Šiuo metu visus norinčius susipažinti su mano kūryba, prisiliesti prie „Molinių rykų“, kviečiu į savo keramikos dirbtuves, esančias Anykščių menų inkubatoriuje-menų studijoje.

Kristina Motuzienė Matuzevičienė

13 klausimų Kęstučiui Jacunskui

„Aukštaitiškas formatas“ uždavė 13 klausimų Anykščių pirminės sveikatos priežiūros centro direktoriui Kęstučiui Jacunskui.

K. Jacunskas taip pat yra vienas Anykščių socialdemokratų lyderių, Anykščių Rotary klubo narys.

... Robertas Aleksiejūnas >

1. - Ko neišmokote mokykloje?

- Anglų kalbos.

2. - Koks buvo Jūsų pirmasis automobilis?

- „Trečias žigulys“.

3. - Ar norėtumėte turėti kitą vardą/pavardę?

- Apie tai negalvoju. Panašu, kad tinka ir dabartiniai.

4. - Kokia Jūsų ideali laisva diena?

- Be abejo, rytinė kava, spaudos apžvalga prie kompiuterio, mėgstami užsiėmimai, po pietų – sportas, o vakare su draugų kompanija – grilis gamtoje.

5. - Ar detalai kontroliuojate savo pinigų?

- Detalai – ne.

6. - Kaip dažnai skaitote?

- Kiekvieną dieną.

7. - Jei jums trukdo, kaip reagujete?

- Stengiuosi mandagiai trukdančiam duoti suprasti, kad netrukdytų.

8. - Ko niekada nevalgote?

- Manų košės.

9. - Koks Jūsų mėgstamiausias animacinis herojus?

- Kadangi esu vyresnės kartos žmogus, tai arba kiškis iš „Na, palauk“, arba katinas Leopoldas.

10. - Kokius iššūkius sau metate?

- Vis ką nors naujo išmolti. Neseniai Kauno technologijos universitete įgijau vadybos magistro kvalifikaciją.

11. - Kada žadate nebedirbti?

- Kada neleis sveikata. Esu apie tai susimąstęs, bet, panašu, kad sulaukęs pensijinio amžiaus vis tiek dirbsiu.

12. - Ko niekada negalėjote padaryti?

- Neskraidau lėktuvais.

13. - Kur gyventumėte, jei laisvai galėtumėte pasirinkti?

- Kol kas neplanuočiau niekur keltis iš Anykščių.

► Anykščių pirminės sveikatos priežiūros centro direktorius Kęstutis Jacunskas dvi kadencijas anykščių interesams atstovavo Anykščių rajono taryboje. Šį pavasarį K. Jacunskas kartu su vietos socialdemokratais į Tarybą išrinktas ir trečiai kadencijai, tačiau jis turėjo atsisakyti mandato dėl einamų įstaigos vadovo pareigų.

Į Rojų taksi nevažiuoja

Gegužės 20-ąją, žydinčių obelių jūroje skęstančiame Rojaus kaime (Ignalinos raj.) žymiausio Lietuvos sodininko pomologo, profesoriaus Adomo Hrebnickio (1851–1941) memorialiniame muziejuje paminėta Taptautinė muziejų diena.

... Jonas Junevičius >

Apie muziejaus veiklą papasakojo muziejaus ir jo aplinkos puoselėtoja Renata Veličkienė. Pasak jos, 1890 metais iš uošvio gavęs 14 hektarų nederlingos, akmenuotos ir kalvotos „Velnyne“ vadinamos, žemdirbystei netinkamos žemės, profesorius užveisė sodą su tūkstančiu vaismedžių ir visą savo gyvenimą skyrė obuoliams, kriaušėms, vyšnioms tyrinėti, naujoms veislėms išvesti. Savo sukurtame Rojuje mokslininkas gyveno iki pat mirties, jo namuose dabar veikia muziejus, greta pastato stovi ir jo asmenybei skirtas išraiškingas paminklas.

Susirinkusius pasveikino Ignalinos rajono meras Laimutis Ragaišis, Dūkšto seniūnas Antanas Šakalys. A. Šakalys pastebėjo, kad nuostabus

► Rojaus kaime veikia Adomo Hrebnickio memorialinis muziejus.

Rojaus kaimas sulaukia svečių, o viena moterį jis pats atvežęs į muziejų, nes ji jam paskambinusi ir paklaususi, kur Dūkšte užsisakyti taksi, nes ji ką tik išlipusi iš traukinio. „Teko man pačiam

ją į muziejų atvežti“, – šypsojosi seniūnas.

Susirinkusiems koncertavo poetas, teatro ir kino režisierius Vytautas V. Landsbergis.

„Oras“

Vienas iš kryžiažodžių „Oras“ išsprendusių skaitytojų gaus 30 eurų „Auksaros“ čekį. Teisingus atsakymus galite pranešti telefonu (8-381) 59458, paštu (Vilniaus g. 29, LT 29145, Anykščiai) arba elektroniniu paštu (vidmantas.s@anyksta.lt).

Pirmajame šių metų „Aukštaitiško formato“ numeryje spausdinto kryžiažodžio „Rokas“ teisingas atsakymas – DEVINTOKĖ. Šį kryžiažodį išsprendė 57 skaitytojai: R. O. Deveikienė, D. Varnienė, E. Tamulėnienė, R. Vencloviėnė, R. Budrienė, J. Pranckevičienė, A. Skaržauskienė, A. R. Vilimas, R. Šulnienė, B. Augulienė, A. Lunevičius, J. Mieželinė, E. Matulis, R. Kavoliūnienė, E. Zlatkutė, V. Vilčinskienė ir V. Stasiūnienė iš Anykščių; K. Malaiškaitė, B. Maniūšienė, R. Vaičiūnienė ir T. Brusokienė iš Utenos; E. Sunkurytė, R. Dolmantienė, B. Gudonienė ir J. Mameniškienė iš Viešintų; G. Radzevičienė, S. Žibutienė ir G. Skurulskienė iš Šovenių; E. Vigelienė iš Biliakiemio, S. Mackonis iš Linkmenų, V. Gasiulienė iš Radeikių, E. Kiškienė ir R. Puolis iš Kavarsko, A. Sedelskienė iš Galvydžių, B. Aukštakalnienė iš Kurklių, J. Dubrienė iš Meldiškių, A. Kuolienė iš Kunigiškių, R. Vaiginytė iš Aknystų, B. Žiogelienė ir D. Karvelienė iš Antrųjų Kurklių, B. Raščiuvienė ir J. Uzdrienė iš Surdegio, A. Lisauskienė iš Mickūnų, D. Šimėnas iš Vilniaus, P. Šimėnas iš Ukmergės, G. Gudelis iš Naujųjų Elmininkų, A. Juknonienė iš Rubikių, A. Bagdonienė iš Vaitkūnų, I. Guobienė ir A. Raščiuvienė iš Svėdasų, M. Baltrūnienė iš Kuniškių, J. Pavilionis iš Užpalių, J. Liubeckaitė iš Molėtų, R. Šiaučūnienė iš Mitašiūnų bei J. Petrauskienė, V. Bikulčienė ir R. Sabaliauskas, nenurodę, kur gyvena.

Burtai lėmė, kad prizas – „Auksaros“ čekis – atiteks **V. GASIULIENEI** iš Radeikių. Prašome šią skaitytoją paskambinti į redakciją – 8 618 25835. Jums čekį išsiųsime paštu.

4 O P S I . . . . .

PAR uostamiestis	1								Inkų svaidomasis ginklas	Nedidelė visumos dalis
Greito tempo itakų l. šokis		Slibinas	Kuris kraujo spalvos	Pirmoji pastraipos eilutė	Žaibas be griausnio				Kinų sausros deivė	
			4						TV serialas „K...ra 11“	
Nuosėdinė uoliena, stalybinė medžiaga		Lobių saugykla	[vairiaspalviai verpalai	Filmas „... pats Miunhauzenas“	Lapės namai					Nuoširdi m...da
Devynių atlikėjų ansamblis					Antlopė				Žinia, gandas	...singumo problema
					Kaip daug				Plonas nugenėtas medžio kamienas	5
Vabzdys kietais antsparniais				9	Pikto žmogaus vėlė romėnų mituose	Laivo krovos vienetas (psn.)				
Iškastinis paukštis	Sėimo narys Algirdas ...	Raštuotas audinys	Savaitraštis „S...“		Kongo sostinė					
		Lietuvių dainininkas Aleksas ...								
	Matai Slavų kalbų žinovai									8
	Laivo kroviniai	Esamas Lietuvos bliuzo karalienė								„Juodas v... ten nutūpė ir lest šaukia vaikus“
E. Hemingvėjaus ... skambina varpai			Kiauras ma...						Gangsteris ... Kaponė	
									Lietuvos dainininkė	Radžio simbolis. Pr...mės balsas
Laiduotojas Sloga arba itas	2		Negražiai valgyti Siilcis		Mindau Taip toliau					6
				Statinio stogo sienelė						
Rašytojas ... Piktorna Britų muz. grupė					Remontavo					3

Auksara
JVELYRINĖ PARDUOTUVĖ

Prekybos centras „AUŠRA“
Aušros g. 21, Utena
Tel. 8 676 21 336
El. p. auksara1997@gmail.com

Parengė žurnalo „oho“ redakcija

1 2 3 4 5 6 7 8 9

oho
KRYŽIAŽODŽIAI

ŠVENTĖ MOLĖTUOSE

MOLĖTAI
Čia viskas tikra

TARP ŽVAIGŽDŽIŲ EŽERŲ — LIEPOS 17.

Molėtų šventė – tarp šimtų ežerų po žvaigždėtu dangum

Vasara Molėtuose šįmet išskirtinė tradiciniais ir naujai organizuojamais renginiais. Molėtiškiai džiaugiasi, kad jau birželį savaitgaliai prasidės trečiadieniais, nes Molėtų skulptūrų parke kas antrą trečiadienį vyks „Water Music“ festivalio koncertai, o kiekvieną ketvirtadienį kvies „Skambantys vakarai“. Be tradicinių rajono miestelių švenčių, išsibarstančių per vasaros kalendorių, molėtiškiai ir svečiai kviečiami į visą vasarą Dubingiuose vyksiantį renginių ciklą, skirtą Barborai Radvilaitei „Pasveikinti Karalienę Barborą“.

Vienas didžiausių ir artimiausių renginių Molėtuose - liepos 1-ąją vyksianti šventė „Tarp žvaigždžių ežerų“. „Kai vienam tikslui suvienijamos mūsų savivaldybės įstaigų, nevyriausybinų organizacijų ir gyventojų iniciatyvos ir darbai, būna tikrai puikus rezultatas ir tradicinė šventė tampa netradiciškai nauja. Neatsitiktinis ir šventės pavadinimas „Tarp žvaigždžių ežerų“. Molėtai Lietuvos gyventojams asocijuojasi su dviem dalykais: ežerais ir galimybe stebėti žvaigždes. Taigi gyvename krašte tarp šimtų ežerų po tūkstančiais žvaigždžių nusėtu dangum“, - pasakoja Molėtų rajono meras S. Jauneika, kviesdamas ir molėtiškius, ir kaimynus atvykti į šventę: „Molėtai kviečia patirti: pažinti, pamatyti, išgirsti ir netgi paragauti“. Mero žodžius patvirtina kupina pramogų, koncertų, sportinio azarto ir apetitą žadinanti programa.

Numatomos dienos veiklos:

- nuo 9 val. - Amatų ir tautodailės mugė Vilniaus gatvėje;
- nuo 9 val. - Mažoji knygų mugė šalia Molėtų teismo rūmų;
- nuo 9 val. – Sauliaus Kronio jubiliejinė kryždirbystės paroda, „Giedros galerijos“ plenero darbų paroda Molėtų krašto muziejuje;
- nuo 9 val. - levos Skauronės tapybos paroda Molėtų dailės galerijoje;
- nuo 9 val. - Lietuvos diskgolfo komandinis čempionatas Molėtų diskgolfo parke;
- nuo 9 val. - Barbekiu čempionatas „Ugnis kaiba, dūmas šnabžda“ Molėtų miesto paplūdimyje;
- nuo 10 val. - Krepšinio varžybos „3x3“ automobilių stovėjimo aikštelėje prie kavinės „Lelija“;
- nuo 10 val. - SNAPFOTO – interaktyvi momentinė nuotrauka ant batuto kavinės „Lelija“ kiemelyje;
- nuo 10 val. - Instaliacija „Žvaigždėlaivis Molėtai“ Molėtų savivaldybės aikštėje,

- nuo 10 val. - Pramogų aikštelė vaikams „Mažųjų žvaigždynas“ Jaunimo aikštėje;
- nuo 10 val. - Automobilių slalomo varžybos Molėtų universalioje daugiavonkėje aikštelėje;
- 11 val. ŠVENTĖS „TARP ŽVAIGŽDŽIŲ EŽERŲ“ ATIDARYMO CEREMONIJA MOLĖTŲ SAVIVALDYBĖS AIKŠTĖJE;
- 11.30 val. - Rytų Aukštaitijos liaudiškos muzikos ir tautinių šokių šventė „Aukštaitijos vainikas“ Molėtų savivaldybės aikštėje;
- 16 val. - Šiuolaikinio cirko spektaklis WHERE DO I CONNECT? Atlikėjai Džiugas Kunsmanas ir Adrian Carlo Bibiano Molėtų savivaldybės aikštėje;
- 20 val. vakaro koncertas Molėtų vasaros estradoje:
  - Augustė Vedrickaitė,
  - himno „Virš Molėtų“ pristatymas,
  - grupė „Rondo“,
  - Saulius Prūsaitis su grupe,
  - diskoteka su unikalia Dj dueto „Filtered Tools“ programa.

JŪSŪ PATOGUMUI GALITE ĮSIGYTI ĮVAIRIŲ MEDIENOS GAMINIŲ:

- Dvigubo pjovimo mediena
- Obliuota konstrukcinė mediena
- Vidaus ir lauko dailylentės
- Terasinės lentos
- Granulės
- Briketai
- Malkos
- Baldinės plokštės
- Faniera

PATIKIMA MEDIENOS TIEKIMO IR APDIRBIMO ĮMONĖ ANYKŠČIUOSE IR VISOJE LIETUVOJE

KONTAKTAI:

www.ltfirewood.com

El. paštas info@ltfirewood.com

Tel. +370 646 49740